

---

* TARTU KOMMERTSGÜMNAASIUMI JA KAUBANDUSKOOI ÕPILASPERE AJAKIRI *

Nr. 2

SÜGISNUMBER

1930

KAUBAMAJA V. HANSON KAUBAMAJA

TARTUS, tel. 4-16. ALEKSANDRI TÄN. 1, maavalitsuse majas.

Suurimas valikus:

tööriistad, kööginõud, ehitusmaterjal, igasugu teras- ja raudkaubad.

jootmislambid

saed

kirved

alasiid

puurmasinad

höövlirauad

papitöö noad

jõhvsaie garnituurid

nikerduspeitlid

igasugu vineer

lihamasinad.

kardinahoidjad

rootsi „Primused“

noad, käärid

küüneviilid jne.

ODAVATE HINDADEGA.

T. Nõmmits'e Juuksetööstuse-ateljee

on ainuke Eestis.

Rüütli 12. Tel. 4-95 ja 1-19.

Härrade, daamide ja teatri jaoks. Cabinet de Beauté. Kõige piinlikum puhtus ja korralik töö. Kestvad elektri-lokid.

Kirjalikud

ja telefoniga tellimised täidetakse viibimata. Äri on mitme kuld- ja hõbeaurahaga kroonitud.

Inimene,

kes tahab odavasti raamatuid osta, ostab neid alati

raamatuärist „VAHT“.

Tartu, Kalaturu t. 3.

Õppurkonnas kooliraamatute ostukohana suurimas kuulsuses.

Suurim

raadio- ja grammofonide eriäri Tartus

K. m. Venn. Prüüs

Kaubahoovis 20-21. Telefon 12-92.

Täielikum raadioosade ladu. Suuremate vabrikute ja äride esitused, nagu Tartu Telefoni Vabrik, Telefunken, Seibt, Esto-Muusika, Tormolen, Philips jne. Isehittajale tasuta nõuanne.

Moodsam, täielikum, odavam

juuksetööstuse-äri

Tartus, Küütri tänav nr. 3. Rüütli tän nurgal.

Teeb soodustusi kooliõpilastele iga päev, väljaarvatud laupäevad. Juukselõikamine 25 snt, habemeajamine 15 snt., moodne poisipea lõikamine 25 snt., lorkimine 35 snt., kulmude ja ripsmete värvimine 50 snt. Äris töötavad ainult esimese järgu valitud paremad fõõjõud. KÜLASTAGE!

Kõige austusega

Coiffeur R. Napp

Diplomeeritud juuksetööstuse meister.

Valmistan kõige soodsamate hindadega

päevapildi töid

igasuguses suuruses. Eriti õpilastele suurimad hinnaalandused.

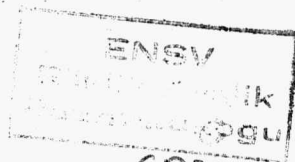
Jul. Uibo foto-ateljee

Kauba tänav nr. 15.

II kord, vastu Kaubahoovi.

Äri avatud igapäev kella 9—18.

I L O L I

TARTU KOMMERTSGÜMNAASIUMI JA KAUBANDUSKOOLI ÕPILASPERE AJAKIRI

B 8610

Edasi noorte ideaalide suunas!

Hallid sügisõhtud — vihm ja tormiulumine käivad üle maa ja mere; ainult harva näitab ennast lahke päikene.

Meri mässab. Vihaselts peksavad lained paati siia-sinna. Paat on täis noori, nende südameis põlevad tulised tunglad. Ofsides, leides, edasi nad tõttavad uute sihtide, ideaalide poole.

Juba mitu, mitu aastat on meie

paadike merelainetel vintsufada, maruga võidelda. Vahel päikegi saatis oma paitavaid kiiri soojendades, julgustades meie südameid.

On pidupäev — meie paadike, *Õpilasühing*, on jõudnud *14. peatuskohani*. Üsna kaua oled sa viibinud merel, kuid paadis olijad on noored, ikka täis elujõudu, töötahet. Oleme jõudnud pikkade otsimiste järele välja avaramale

merele, kus silmapiir nii kaugele ulatuv.

Paista ikka, selge põhjamine päike, meie südameis ja peakohal, et ei kustuks kunagi ühistunne, elufule tuline tungal me südameis! Selleks jõudu ja kindlat taht!

Edasi! Eesmärgile!

Õpilasühingu juhatus.

Tänapäeva noorsugu.

Inimeshing on alatiselt rahutu ot-singuist. Pakitsevalt tormiline on nooruse teotsemistempo. Min-geis salapäraseis tundepuhangute purskeis avaldub ta vaimne tege-vustahe. Täidetud keevaveresusest — ideeküllaseist mõtteist, kaugel masendavast pessimismist — tor-mab noorur edasi uusi ülesandeid looma, uusi sihte taotlema. Ja mis takistakski, vangistaks ta rõõ-must, kurbusest ja töötahtest üle-voolavat energiat? Ainult teotse-mine ja õige arusaamine eluüles-andeist rahuldaksid südant ja üht-lustaksid tundepuhanguid ning juhiksidi õigele ülesannetetaitmisele.

Läheme võitlusele, kõrgete aa-dete eest, uute, ilusate tuleviku tähiste nimel!

Viimased aastad noorsooliiku-mises näitavad tendentsi paremu-sele. Noorte vaimline lodevus, mis ilmnas viimastel aastatel, ole-

nedes mitmesugustest põhjustest, on kadumas ja nooruslik teotse-mistahe on jälle virgumas. Osa-takse elulisi küsimusi tõsiselt võtta, sest teadumused varasemaist aas-taist on õpetanud.

Noorur ei torma enam säärase õhinaga tantsupõrandale, et esi-mesena alata tantsu ja siis higist nõretavana ja väsinult sealt jälle lahkuda. Ei istuta enam pikki õid lambivalgusel, lugesdes kunsti-vaeseid kiimalisi romaane. Osa-takse valida ja tahetakse hääd, kunstimärgist kirjandust. Kino oma ühetaoliste armatsemisfilmidega ei huvita enam nooreid. (Siin mõeldakse kogu aeg vaid osa meie noortest, sest suur mass on ikkagi veel loid).

Noorur on hakanud tööle, asu-nud otsima õigeid mõttesuundi. On siirdunud eemale lõbukultuurist, milles otsiti vaheldust, ajaveedet vä-sinud meelte, ehkki tööd ei tehtud.

Möödumas on ajad, kus noored lakkamatult kulutasid pikki õhtuid jalutuskäikudeks, mõttetuiks tam-mumisiks ja flirdiks. Olgem rõõm-sad, et meie noorsoo vaim on ter-venenud!

Meie noored peame ise leidma selle, mis meie meeli värskendaks, meie ei tohi jääda vanade tradit-sioonide juurde, kui neid nõnda nimetada tohib. Ei ole mõeldav, et noorur otsiks lõbustust istudes perekondlikel olenguil õlle ja vii-naga kaetud laua taga, või võtaks osa õistest tantsuõhtutest suitsu ja lämbunud õhuga täidetud peosaa-lides. Ei, meie päeva nooruril on palju paremaid lõbustusvahendeid! Eelmainituile pöörab iga arusaaja noorur selja. Ta otsib oma ideile ja püüdeile väljendusvõimalusi noorte ringkonnis, oma mõtteosa-liste seas. Korraldatakse mitme-suguseid koosolekuid, huviõhtuid jne., kus igakülgset harutletakse

kultuurilisi küsimusi ning leitakse ajaviidet seltskondlikest lõbustusist.

Tuleb tihti leppida huviõhtul mõne üksiku ettekantava referaadiga, seltskondliku mängu, muusikalise palaga. Tuleb leppida ja jääda eneste keskele, trööstides end sellega, et oleme veel noored, sõna tõsisemas mõttes. Meil on mõtteid ehk samasuguseid kui vanemailgi, kuid meie ei suuda

neid veel vastavasse, ajanõudeile kohasesse vormi valada. Meie mõtteavaldused jäävad vaid meile enestele.

Loome enestele omapärase vaateilma, selle ilusa noorte muinasmaa, kus tunneme end täiesti noorina ja puhtaina. Õpime nägema elu varjukülgi ja katsume siis parandada seda. Kujundame endile kindla ilmavaate. Kas-

vatame enestes tugeva isikliku „mina“, rippumatu, seesmise vaibaoleku.

Saagem küpseiks, tahtetugevaiks, intelligentseiks noorkodanikeks — siis hoiame kõrgel noorte lipu, mille deviisiks on *Per aspera ad astra*, ja täidame aatelise noorsoo püha ülesande!

Liine Lukksepp.

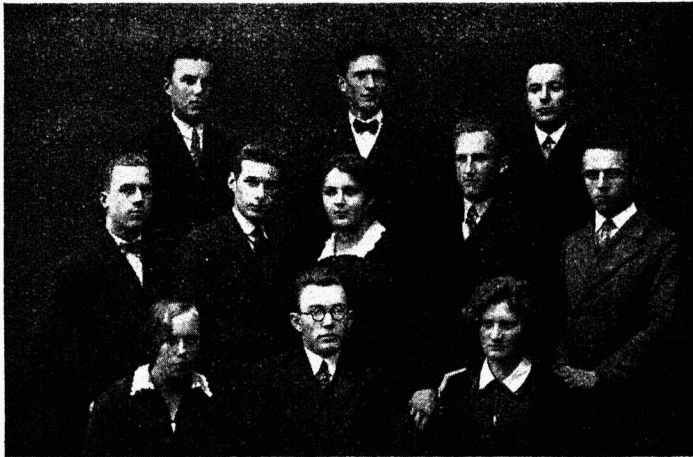
Õpilaskonna tööaladest.

Õpilaskonna isetegevus, millel keskkooli noorsoos nii suur kasvatuslik tähtsus, näitab selle õppeaasta alul, võrreldes eelmisega tõusu. Rõõmustav nähe, õpilased, kõige väiksemast kuni kõige suuremani, tahavad ka ise midagi teha, tahavad võimalikult isegi rohkem kui jõud kannab.

Meie õpilaskond koosneb kahe kooli õpilastest. Isetegevus sünnib ühiselt, huvide kohaselt ringides. Ringide töö algatamine toimus endistel õppeaastatel

õpilaskonna üldkoosolekul igale ringile valitava juhatusena kaudu. Käesoleval õppeaastal valiti üldkoosolekul igale ringile ainult üks tööalgataja. Hiljem koondas tööalgataja kõik vastavahuvillised õpilased enda ümber ja ringi üldkoosolekut kokku kutsudes esines seal juba täiesti väljatöötatud töökavaga. Nimeetatud koosolekul täiendati töökava veelgi kõige vajalikuks ja nüüd alles valiti väljatöötatud töökava täideviijaks organiks kas kolme- või viieliikmeline juhatus.

Meie koolis teotsevad järgmised ringid: Spordiring (195 liiget), Muusikaring (167 liiget), Humanitaarring (134 liiget), Kunsti- ja reklaamiring (130 liiget), Karskusering (93 liiget), Malering (75 liiget), Stenogr.-r. (47 liiget), nen-

Õpilask. juhatus ja ringide juhatajad.

Istuvad: E. Plaan, A. Taska, H. Laas, H. Seisav, keskel: B. Meos, H. Künnap, L. Lukksepp, E. Lill, E. Kriisa. Taga: E. Kalamees, M. Ratnik, A. Karin. Puudub: V. Liigand.

dest kaks viimast on sellel õppeaastal ellu kutsunud. Üldiselt on õpilaskonnas märgata erilist huvi ja tahte tõusu ringide töö vastu, eriti just Kommertsgümnaasiumi õpilastes. Nii võtab iga Kommertsgümnaasiumi õpilane korraga osa kahe ringi tööst, kuna Kaubanduskooli iga õpilane ainult ühe ringiga piirdub.

Õpilaste suur huvi töö vastu on mõned ringid paisutanud niivõrt suureks, et juhatus on pidanud ringi omakord väikestesse töörühmadesse jaotama, keda juhivad nõuandja õpetaja ja rühmanem. Nii näiteks on Humanitaarring jaotatud veel viide rühma: kirjanduse-, eetika-, religiooni-, ajaloo- ja matemaatika-loodusteaduse- rühmaks, ja Kunsti- ja reklaamiring nelja rühma: maalikunsti-, sule-

joonistuse-, reklaami- ja fotorühmaks. Kõik nimetatud rühmad töötavad ringi juhatusena, rühmanema ja nõuandja õpetaja näpunäidete järele.

Võttes praegusel momendil ringide töökust vaatluse alla, omab esikohta kindlasti Humanitaarring. Siin on ringidest tööjaotus kõige paremini läbi viidud ja alatised järjekorralised rühmade töökoosolekud näitavad erilisel häädu suhtumist. Järjekorras võiks nimetada Spordiringi, kes sügisel korraldas klassidevahelised võrkpalli-võistlused, millest mõlemate koolide kõigi klasside meeskonnad osa võtsid. Meistermeeskonna tiitli omandas neljandate klasside koondusmeeskond, koosseisus: Liiv, Tennosaar, Sogenbits, Juks, Karin, Grasman. Naiskondadest tuli meistriks IV-b naiskond, koosseisus: Oja, Rein, Tool, Sussika, Padar ja Varikof. Edasi, täiesti ühele sirgele võib asetada Male-, Muusika- ja Karskuseringi tegevust. Kuid see on ju veel alles õppeaasta algus, päris töö seisab ju ees.

Edaspidiseks tööks tahet ja jõudu!

Artur Taska
Õpilask. esim.

Noorte osa elu-uudes.

Meie tänapäeva inimass on oma suursaavutiste ori. Kõikjal näib valitsemas mehhanism ja sensatsioon.

Ajaratta kiirel tempol ei jäta ajavaim mõjustamata ka kosmosel elavaid indiviide. Viimaseid avatleb ainult lõbukultuur, kuna aatevõitlus ja tööhimu „muuseumis“ viibib. Järelkult on raske leida selles ajavaimu vihuris tuleviku kultuurikandjail — tänapäeva koolinooril häid eeskujusid, mis mõjuksid positiivselt — kasvatavalt

Arvestades, et isikud on haig-lased, pole ka ühiskond terve. Et saavutada uut ühiskonda, peavad noored selle looma kava-kindla elu-uuenduse teel. Nüüd seisame küsimuse ees: kas tahame surra või elada, kui „Herkules teelahkme.“

Enne kui kummassegi kiindume, vaatame nende teostamisvahendeid. Kujuka vastuse selles suhtes annab üks Soome rahvusliku ärkamisaja tähtsamaid tegelasi, A. M. Castrèn, öeldes: „Kui tahame surra, võime jätkata vanu eluviise, võime pidada halvaks iseennast, võime seista tegevuseta, kartes, et me ei jaksa midagi suurt; võime lämmatada õilsad aated, mis võimas noorusvaimustus süüdanud me hinges — ühesõnaga: võime vinduda vaimlises unes ja ajada taga ainult oma kasu, oma hüve ja naudinguid.“

Kui aga tahame elada — siis tahtkem täiendada iseendid, et juhtida ning edendada võimakal kätel selle arenemist. Ei aita, kui peame kinni vanast, tuleb rühkida uue ja suurema poole.“

Ent noori ei ole ja ei tohi rahuldadagi vanade poolt säilitavad traditsioonid, sest nende samm on ikka kärsik ja verelöök rahutu. Olgugi et selle eest on tulnud võidelda, kuid noored ei karda võitlust, vaid otsivad seda. Kui vanadel piisab „päale minu tulgu või veeuputus“, siis noored, hinges elutuli, peavad mõtlema parima tuleviku päale — asuma elu ümberhinnangule. Säärane noorte

ja vanade vaheline vastastegevus on plussiks, mis viinud ühiskonna uue, ilusama oleviku lävele.

Elu ümberhinnang — elu-uude — noorte kaudu teostub peamiselt aatevõitluse teel. Suured aated on noortes alati oma kandjaid näinud. Näiteks sõstusid ristisõtta lapsedki. Kõneldakse ehk sagedasti noorte aatevaesusest, see on ekslik, sest nad ise loovad uusi aateid, mille eest sööstuvad avasüli võitlusväljadele.

Iga eneseteadliku noore elus saabub hetk, mil kogu tsivilisatsioon muutub talle vastikuks. Ta on iseendast väljas ja täis trotsi. Sellest väljudes on tingitud ta elu-uuenduslik tahe. Kuid erandeid on kõikjal. On noori, kes juba sündinud vaimlise raugana ja kelle ideaaliks on lakk-king ja fokstrott. Seepärast paljud aateväljad on veel söödis ning ootavad kandjaid. Noorte osa elu-uuenduslike aadete teostamisel on veel suur.

Aateist, mis kantud elu-uudest, on mainimisväärt: a) karskusliikumine, b) kehakultuuri harrastamine, c) rahvusaade, d) hõimutöö jne.

Rääkida alkoholi pahedest üksikult, oleks mõttetu. Ta on ühiseluline pahe, mis tekitab mitte üksnes rahva tulunduslikku viletsust ja tervise kahanemist, vaid hävitab ka rahva vaimlised võimed ning kohutava „mene tekeli“ ähvardab kirjutada riikide ajaloo lehekülgedele. Piisab vaid mainimisest Rooma riigi kohta. Teda ei suutnud hävitada vaenlaste rohkearvulised leegionid, kuid alkoholism oma kaaspahedega löi ta rööpast välja.

Et luua uut alkoholivaba ühiskonda, peavad noored olema karsked sõna laiemas mõttes. Olgugi et see tänapäeva alkoholisõbralises õhkkonnas on raske, siiski noored teostavad selle oma kindla iseloomu ja alkoholismi pahedele eitavalt suhtuva ilma-vaatega. Ent oleme kui turistid libisevail mägedel. Kõigist takis-

tusist hoolimata avardub meile viimaks ometi kaunis vaateväli.

Ei aita veel isiklikust karskeolekust, vaid loeme ka karskuskirjandust ja levitame seda ning täidame üha omi ridu uute sõduritega. Siis ei saa Bachus orjastada meie parimaid püüdeid, vaid karskes noorusühiskonnas võime teotseda palju rõõmsamalt ja kodusemalt.

Karskusaate kõrval omab elu-uuenduse liikumises tähtsat kohta veel kehakultuuri harrastamine.

Me näeme tänapäeval küllalt inimesi (iseegi noori), kes ühiskonnas haiglase elemendi moodustavad. Nad on kaasinimestele koormaks, sest nad ei arenda välja oma võimete alamääragi. Loomulikult see vaateväli ei veetle meid. Meie peame taotlema tervisrõõmu. Selleks tuleb harrastada kehakultuuri (mitte rekordide hullustuse mõttes). Tema harrastamisega on seotud rida positiivseid väärtusi. Teeb inimese energiliseks, kasvatab sõprust ja ühistunnet kaasnooris.

Selle teostamise abinõud on suvel: matkad, jooksud, ujumine jne., talvel: liuväljad ja kelgumäed. Harrastades kehakultuuri saavutame tervisrõõmu, mis on noorse joovastus, kuid joovastus ilma alkoholi ja nikotiinita.

Noori peab tiivustama veel rahvusaade. Ent me ei pruugi saada šovinistideks ega teiste rahvuste vihkajaiks, vaid taotleme ajavaimus kaotsi minevat rahvuskultuuri. Seepärast leidku me loomingus väljendust rahvuslik omapära. Omistades sellele enam tähelepanu, võime võidelda teadlikult rahva ja kodumaa parema tuleviku eest.

Sellest lähtudes leidku meis hindamist ka teiste rahvuste vastastikune omapära ja nende omakultuuride austamine, mis võimaldab sügavaid sõprussidemeid luua rahvuste vahel. Selles mõttes on tervitatav noorte soe poolehoid ka hõimuaatele.

Võitlused elu-uuenduse aateväljadel annavad tagajärgi, kui noored

ise on selle innukamaid teostajaid. Siis meist lähtuvad mõtted ei peegeldu mitte tagasi, vaid leiavad vastuvõttu kõikjal. Seepärast tuleb meil piirduda enese isikuga. Ta peab olema aate elav kehasutatud eeskuj. Seda saavutame, kui omame kindlat iseloomu ja ilmavaadet.

Elu-uude teostamisvahendina

võime mainida sihikindlalt enesekasvatust ja noorsoo huviringe, kus teotsetakse noorusküllases õhkkonnas. Ent ongi noorsoo isetegevuse eesmärgiks nooruskultuur, s. o. uus ideaalne seisukord, kus noortele oleks kindlustatud eluviisid, nagu nõuab tema loomulik areng.

Lõpuks olgu tähendatud: noorte

osa elu-uudes teostub aatevõitluse teel. Aatevõitlus annab tagajärgi, kui noored püüavad aadete poole. Ent me salgud on veel hõredad, selles mõttes — read koomale! Siis saavutame paremad nooruse hüved, teostub elureformist kantud nooruskultuur, mis on meie — noorte ülesanne!

Arnold Tonska.

Eksisamme kasvava noorsoo otsinguist.

Hääd voorused viivad inimkonda täiuskujudele ja jumaluse mõistmisele. Suurimaid voorusi on häid vaimlisi ja ainelisi väärtusi loov töö. Vastandiks sellele on eitav ellusuhutumine, mille aset täidavad loomulikult halvad nähted, mis maha kisuvad õilsad väärtused. Ja neist halvadest nähetest ja eksisammudest elu kõrgema hüve järele meie noorsoos tahan anda väikese, kuid asjaliku ülevaate.

Endi ümber vaadates näemegi kardetud pilli, millest tingitud tänapäeva mitmesugused kriisid. Kõigi halva emaks on kahtlemata alkohol, mille süles võrsuvad ideed on alaväärtuslikud, täis tulehaavu. Tänapäeva noorsoos näeme rohkem selliseid ideid, mis asetavad inimese elu võõraslapse osasse, nagu elumaitmisideid. See olemasolu mõistatus langeb sfinksina eluteele ja nõuab lahendamist. Nutt läbi noorte elupettumust kajastub kirjanduseski. Tüüpiline näide on seks „Vaeste Patuste alev“, mis jutustab kurva loo tänapäeva kriisidest.

Astudes Lüünnede perre, leiame, et nendegi ellu on laskunud mõistatus, mida ei ole suudetud kunagi lahendada. Olemasolu mõistatus seisib järeltulijatele juba elu paratamatusena, kuni viis lapsed isamajast jäädavalt.

Sündides omasid lapsed nõrka närvikava, mis oli kalduv haiglastele äritustele, kergesti mõjutatav olukorrist.

Ei saa siis süüdistada Ridlet, Arnot ja teisi alevi-noori. Suureks kaasaaitajaks langusele olid ju esmajooned vanemad, kes esimesed vaod ajasid laste hingepõllul. Jean Paul ütleb: „Lastele ei ole muud kombineeritud õpetust tarvis kui ainult eeskuj; olgu see siis nähtav või jutustav.“ Ja elule võõrad iseloomuvaod kiitakse vanematelt, mis imbutud läbi aguli kihvtisest atmosfäärist. Ja kuigi nendele lisaks tulevad hääd soovid, siis jäävad need ainult õhku rippuma ja ei ulatu laste hingekambrisse. Nende

L. Kõiv. 1-b kl.

Varje.

laste eeskujudeks on elu. Võõraslapsed elasid ainult enese ja ühiskonna hävingu kasuks. Nii on jäetud lapsed aguli kasvatada, mis painutab lapsed oma atmosfäärile. Koolipingest istujais nooris väljendubki tung jäljendada oma „suurimaid vendi“ ja näeme kalduvusi neile üritustele, mille line vaim kodunt kaasa toodud.

Ridlet see haritlane — sellelt riisus agul juba noorelt õilsamad püüded ja tunded ja tegi ta omasarnaseks. Noorelt sureb ta hinges kevad ja lõpuks on hing vaimukalmistul. Sest peale käib ta elava surnukehana, pagulisena, närvilisena; kuni ta elu lõpetab haljas kuusemetsas — isamaja lähedal.

Eks hukkunud Arnogi samul põhjusil, nagu Ridlegi, sest mürgitud külvati vanemate poolt, mis idanedes hävitasid kogu organismi.

Tuleb meelde siinkohal episood „Kuldväravast“, milles kajastub noorte elu: lahkumine isamajast ja võitlus laias ilmas.

Ameerika Ühendriikides San Francisko lähedal viib tee ookeanist mandrile n. n. „Kuldvärav“. Nime on värav saanud kahel põhjusel: kui päike ookeani taha vajub, siis kuldab ta oma läikega vette kukkuvaid kaljusid, s. o. „Kuldvärav“;

teiseks, kui kullaotsijad tulid siia, siis ei võinud nad suure veehoovuse tõttu laevu ookeanile jätta, vaid pidid otsima teise tee ja leidsidki teeks „Kuldvärava“. Kord hukkus seal suur laev vaevalt mõni klm rannast eemal, ainult korstnad ja mastilipud paistsid välja. . . Hukkumise põhjust pole teada, kuid külalaps tuli katastrofaalne nähe „kuritahtelisest“ hoolimatusest. — Noored, kes sammuvad isamajast iseseisvana ellu, peavad olema võimsad ja tugevad, siis saavutavad noored „Kuldrannakese“ idee Arnot, Ridlet ja paljudel tuhandel nooril pole kodunt lahkudes midagi kaasa võtta — pigemini kodu on lapsed araks ja kartlikuks kasvatatud. Nad ei saa seda, mis õpetuseks ja kindluseks oleks elus. Kuid noored enamikult hukuvad juba siis, kui tunnevad vaimus ema sooja käepigistust ja kuulevad kuldseid sõnu:

„Poeg, (tütar!) õnn kaasa!“ Lapsed, kellesse kiitnud elule võõrad iseloomud hingepõllul, nende põldudel lohkavad umbrohud ja ikka seisab olemasolu mõistatus eluteil sfinksina.

Sellele lisaks toob elu ise inimestele murdeaegu, revolutsioone, mis laastavad nõrku inimesi varemeks. Olles vaimlise tasakaaluta, satutakse meeleheitele ja püütakse südametunnistust vaigistada, et ikka põlenud vaimu ja hinge vahel tasakaal

Tühjusetunne kasvab välja nõrgast vaimust, mis ajab otsima naudinguid. Koolielugi annab näiteid: just need õppurid otsivad kirglikult naudinguid tühjadedest lestadest, kes on kaotanud usu elu loovasse töösse. Parimaks naudinguks ongi kergemeelne elu ühes oma uimastusvahenditega, mis hetkeks kustutab inimese piinad.

Tühjuse suurimaid põhjusi on idee-puudus. Elada võitlemiseks töötamiseks, näib inimesele mõttetuseks. Ta tunneb end olevat asetatud klouni osasse, kus tehakse temaga paha nalja. Selline ellusuhtumine teeb inimese tõelisele elule võõraks ja on arusaadav, miks elus leitakse nii vähe sisu.

* * *

Õeldakse, et revolutsioon käib käikides evolutsiooniga. Surm on igal ajal uue elu tingimus. Võimsalt kõlab läbi aastatuhandete: Sure ja siis Saa! Täheandab: Surma vanad pahed, et uusi õilsamaid asemele saada. Meile on tarvis vaimlist revolutsiooni, mis peab olema sisupärane ja juhitud noorte püüdest

Pöörates tagasi koolinoorte juurde, pean mainima, et kahjuks seisavad

koolide karskusringid ainult karskendamiseks teoreetilise osa juures, kuna kaudne karskendamise käib viletsat rada. Mõiten viimase all, õpilaste isetegevust ja ideed, mis kui valge linik kinni katab õppurite haigutavaid hingevälju. Ühiskond on süüdi, et murdeaalistel noortel pole kohta, kus veeta oma vabu hetki. Paljud aga pole õppuritele vastavad, sest need teevad tihti õppurite eluvõõraid inimesi. Õeldakse: lastel on paik vanemate juures, täiskasvanuil oma kodu, kuid murdeaalistel pole seda. Noortel on nüüd nahkhiire seisukord, millest jutustab üks mõistujutt.

Rahvas peab endi tuleviku eest vastutama. Nad peavad nii mõnestiki egoistlikke ideid tagaajavast vabadusest loobuma, et saavutada, mida loodavad neilt noored.

Noorusaeg on enese ettevalmistus *tõelisele elule*. See on suur töö ja nõuab energiat. Seepärast peavad me relvad ja ideed vabad olema alkoholist, muide roostetuvad ja mürgistuvad. See on elutarkus ja — tõde, mida taotleb iga noor, kui ta hingeväljul ei haiguta tühjus, siis algab alles tee — väärtuste loomisele.

„Galeeride orjad“ ei taha veel raputada ahelaid. Unistena, vaevatuena tükuvad aerude juures, jättes iga aera löögiga aja igavikumerre.

Kuid veel on ennast ohverdajaid võitlejaid karskusele, et võita inimesi ühiseväerinda ning võimsalt kõlaga melustav hütte: „Noorus kohustub!“

Nõva Rannik.

Hetki noorusest.

Vaikus, algab õõ . . . Nägematu taevavõlivil vilguvad üksikud tähed, eemarr' põludud ja nenia maade taga hämardudes heljub hingava värviküllase metsariba palistus, ühtudes taevaga ja kadudes kauguses tuhmi udujoonena.

Läbi kevadöö kuuldu vaid nooruse hõiskeid, läbi siniõhu üle halja ja värske muru levib värske vaim, täis rõõme ja eluküllust. See on sulle, sa kuldne noorus, kust peegelduvad hüved, milliseid näeme vaid hetkil elus, kauneil, õilsail. Ilus on elu, sosistab noorur. Ent peagi möödub kevad, suvigi, saabub tundetu, tuuline sügis, kolletuvad lehed, haihtuvad ümbrusse, valuliselt äratades hingest häid mälestusi minevikust. Nii elugi veereb, uut ümbrust, uusi teotsemisrikkaid hetki põimides päevasesse ellu — seda ikka tihedamini, korduvamalt.

Ehkki elus on varjul pettumusi, takistusi, jääb nooruse ülesandeks siiski elada, teotseda. Kuid millist saavutad, sageli on tühine, asjatu. Võib-olla on neis saavutustes ja otsinguis siiski midagi, ka väärtuslikku, ent sellest ei suudeta aru saada, sageli ei taheta sellest aru saada, sest see kuulub sulle, noorur. Ela, teotse — seda vaid siiski kuuled, seda räägitakse ju igal pool. Sageli õeldakse küll, et noorte tööd on hin-

natud, seda hinnatakse kõrgelt, ainult teotsege. Kuid asjatu! Petumuse, seda vana ja nena nooruri elu, selline on esimesist väärtuslikust, mis võib tabada iga noorurit, luues hinge ükskõiksust ja loidust.

Ent ei — seda ei tohiks olla nooruses. Elu pettumus teeb varaselt halliks, suretab, helgemadki hetked ja värvid muidu nii ükskõikses igapäevsus.

Ärge kokkuge tagasi oma ülesannete ja ideede ees, hoolimata takistavaist kaastegevusist, lõplikult olete siiski midagi suutnud.

Isegi see tööõõm, mida tegeledes võite nautida, on hääks troostiks ja erutajaks, kuid seda vaid tunnete ainult siis, kui innukalt olete andunud toiminguisse, isetegevusse. Sellepärast olge valvel, ärge unustage oma nooruse eluülesannet, ärge veetke aega asjatult, midagi tegemata, mis on õnnetus. Midagi pole traagilisemat elus, ei miski too enesega nii palju valulikkust ja kurbloodust kaasa kui ükskõiksus, tegevusetus olek.

Ent sääl seisatud, mõtled. Hinge haarub sul tulevik, otsatu, määratu. Kaugusest kuulda vaid tundmatuid viise . . . see on serenaad, millesse süvenenult võib nautida vaid seda, mida võib-olla ei olegi, millist keegi kunagi elus

näha ei saa. See on unistus, kust inimene otsib endale õnne.

See kurbloodus, peanuks-õõm, vaid viivuks veel vaatleksin olevat noorust, seda elukevadet. Hää on vaadelda kaugusse, naerda, ning võib olla — nutta — vaadata ellu, noorusse, kui vaid seisatuks ta.

Üle oru kuuldu vaikset laulu-häält, kuid sääl all vastu hõbeselget, kuldähelist taevavõlvi, loogeldes oru põhjas imetleb ojake olevikuhetki kauneid, armsaid, vestleb naabritega. Ent sääl sulguvad temagi silmad vaiksusele, rahule, mis õnnis, kosutav ja hää, kulgedes ikka edasi, edasi, kuni hommikuse päikesemuie esimesi kuldkiiri tuleb äratama oma lemmiklaste mahedat askeldust kaunis ümbruses, soovides kõigile hääd teed ja suurt edu.

See Kõik on nagu noorus, aeglane kuid siiski ruttu kaduv, kuni kord kauguses, all sügavas orus usub kord-olev noorus, et elu ei peatu, ei seisatu noil igatsevail vaatepunktel, vaid edasi, üha edasi liigub.

Sest teotse noorur, kuna elu lennul kaugusse haihtub, üksluisest, kuid siiski hääst ja armsast igapäevsus.

Vivat Memoria.

Sügismõtteid . . .

*Ent tantsib aju kiirelt valssi,
kui kosmos kiirgab kirgaid hetki.
Kuid tinaraskus raiub pulssi,
mil suvi sammub surmaretki.*

*Aeg tempol kiiren haihtub ilma. . .
jääd järele vaid sünge valu.
Noor siiski ärgu katku silma,
vaid astku sügissajun elu.*

*Peab sügis surma võimsat pulma,
mis niidab noorus'list ekstaasi.
Ning vilkjalt naerab tegu julma,
too looja ise läbi sinavaasi.*

*Loor sünkjat tunnet katab leina,
kust vastu naerab vaikiv valu.
Kuid murdku sügis ilu heina —
on siiski armas võitlev elu!*

*Vihm rasket juga valab alla —
tuul vihurin end keerleb ringi.
Nüüd verenired pääsend valla,
kus tapmas vikat elu hingi.*

Arno Alemaa.

Koolinoorsooliikumise tänapäev.

„Inimkonna kultuuri ajalugu on olnud noorte võitluste ja kannatuste ajalugu“ — ütleb Dr. G. Wynecken. Võib öelda võitluste ajalugu kahe supõlve vahel. Ühed, keda paelub vanade traditsioonide võrk. Teised, keda tiivustamas kirk kaunima keskpäeva poole — idealism. Viimaste liiki kuuluvad ka noored. Neid ei rahulda tardunud eluvormid, vaid nende tegevushimu on alati ennatu ja maldamatu. Noorte isetegevuse lipukirjaks on ja jääb: uus inimene ja parim kultuurühiskond! Viimase asjaolu dikteerivad juba loodusseadused. Mis kasu oleks meil suurvaimude teooriaist, kui nad tegelikus elus väljendust ei leiaks? Ainult õhulosside ehitamine tuulemaile. Ajalookäiku vaadeldes näeme, et elu-uenduslik tahe inimkonnas on võtnud nii sagedasti aset, kuigi ta on sammunud läbi suurte raskuste — siiski võitjana välja tulnud! Vaevalt leidubki tänapäeval inimesi, kes tagasi ihkaksid inimkonna kultuuri algasendisse. Nüüdisaja inimesed selles suhtes on revolutsioonärid, kuid olevikus eluümberhinnangule suhtuvad kahtlevalt, tagasihoidvalt. Revolutsiooni all ei mõista ma mitte poliitilist võitlust, vaid neid legaalseid liikumisi, mis taotleavad nooruskultuuri. Üks neist on noorsooliikumine sõna tõsisel mõitel. Et meil aga mainitud liikumise kandesamba on kohustatud moodustama koolinoored, siis piirdun ainult viimaste noorusteotsengute kritiseerimisega.

Meie koolinoorsooliikumine on oma algpäevilt alates läbi elanud teatud tõusu ja mõõna ajajärke. Püüdes enam-vähem uduselt piiritella, võime jaotada ta tegevuse viide ajastusse. Need on: 1) keskbüroode ajajärk (1917—1920), 2) koolinoorsoo liitude kujunemisaeg (1920—1921), 3) koolinoorsoo liitude õitseaeg (1921—1927), 4) koolinoorsoo liitude tegevuse langus ja vaibumine (1927) ning 5) tänapäeval aset leidv puhkeae. Et nois eelmainitud tegevusajastuis viimane ajajärk meile kõige lähemal seisab, siis võiks olla nüüdisajal

nende põhjuste loendamine, mis takistab haigestunud organismi paranemist, küllalt aktuaalne.

Endise koolinoorsoo isetegevuse keskkoha — Eesti Koolinoorsoo Keskkliidu likvideerimisega jäi õppiv noorsugu selles suhtes vaeslapse ossa. Raskusepunkt isetegevuses rajati normaalpõhikirjadele spetsialiseerunud ringidele. Ei niisugune killustatud organisatsiooni vorm tegevust halvab, näitavad viimaseaja kogemused „Noorsoo ühingute ülesanne pole mitte spetsiaalalu sihitada, näitlejaid, sportlasi jne. kasvatada, vaid arendada kodanikke ja inimesi, kes tunnevad elu tema üldsuses“ ütleb keegivälismaa noorsooliikumise juhte. Lähitades ülalmainitud organisatsiooni tüüpi tegevusvahendeist püüame allpool jõuda sellekohaseile järeldustele.

Nüüdisajal esinevad koolinoorsooliikumiskandjaina, näit. spordi-, male-, loodusloo-, näite-, raskuse jne. ringikesed. Tähtsamaks tegevusvahendiks on ainult referaafkoosolek. Viimane aga ei suuda alati liikmete poolehoidu kõita, erandid välja arvatud. Esiteks ta sarnaneb õpetunnile. Tulen ju referaadi aine spetsiaalringides hankida enamuses raamatulist, kuna referendi oma tähelepanekud ja mõtted vaevalt selles mingit osa etendavad. Seega koosolijad moodustavad passiivse kuulajaskonna, sest vaevalt on võimalik vaielada vastu teaduslikele dogmadele. Kuid see ei ole noorsooliikumise sihtidega kooskõlas. Noorile peab võimaldatud olema vaba eneseavaldus ta enda algatusel ja juhtimisel. Noori veetlevad ülevamad hetked, kus enamusel on võimalus kaasa rühkida. Sääraste tegevusvahendina võin mainida: huviohtuid, kõnevõistlusi, oma loomingu õhtuid, suvipäevi, võistluskirjutisi, ajakirja, noorte pühi, õpiretki jne. mis tänapäeval on nii tahaplaanile jäänud. Nende läbiviimine nõuab aga kaasatulemiseks mitmekesiste kalduvustega noori. Eriülesannetega ring seda vaevalt üksikult suudab. Näit. spordi- ja arendamiskirjutisi, sportlike võimede. Kuid noortes leidub küllalt

ühiekülgsete kalduvustega isikuid, kes astuvad ainult oma lemmikringi. See asjaolu aga kõneleb noorsooliikumise eesmärgile vastupidiselt. Sellepärast tingitud ka tänapäeva koolinoorsooliikumise üldtegevõtete vähesus, näit. kongressid, üleriiklik ajakiri jne., nagu see aset leidis koolinoorsooliitude õitseaajal. Heidetakse ehk eespooltähendatud asjaolule ette, et üldühingud ei suuda koondada enesesse massi, kuna spetsiaalringid seda paremini suudavad. Vastan aga sellele lühidalt: massi vähesus on noorsooliikumise voores väljavalitud isikud moodustavadki isetegevuse selgroo. Tänapäeva õppiv noorsugu on asetatud kivistunud vormi, mille järelduseks võib olla, lähtudes saksa noorsooliikumise teoreetiku Dr. Theo Herrle sõnust: „Noorsooliikumine, leidnud vormi, kas purustab selle või sureb ühes temaga.“ Noorte isetegevuse tugejõuks pole mitte ühine ala, vaid ühealalis ja nooruslik õhkkond. Meil ei pruugi küll toimida saksa teoreetiku sõnade järele, vaid koondame iga ringi ümber ühtlaste huvidega noori kes suudaksid innuga töötada väikeste töörühmadena.

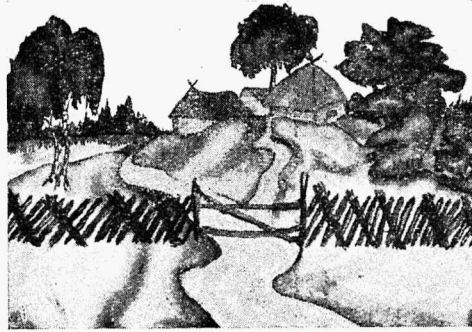
Teise pahena, mis õppiva noorsoo isetegevust halvab, on keskkoha ja kohapäälsete juhtide puudus. Keskkoha likvideerimisega pole enam seda hooguandvat asutist, mis tukkuma jäävaid org-e elustaks. Suurimatest nooruseettevõtetest rääkimata. Sellest omakord tingitud ka kohapäälsete juhtide puudus. Ei ole ju asutist, kes korraldaks noorsootegelaste kursusi ja annaks välja vastavaid noorsootöö käsiraamatuid (väljaarvatud E. N. K.). Kohapäälsete noorte juhite kasvatamiseks oleks meil tarvilik välja anda: a) noorsooliikumise teooria ja b) noorsooliikumise ajalugu, kuna näit. võrkeelseid raskem kätte saada ja kõigile ei ole arusaadavad.

Päale selle, mis koolinoorsoo pinnaalsusest tingitud, on asjaolu, et juhid ei valmi normaalselt. Nooremis klassides hoiavad või hoitakse

õpilasi isetegevuse juhtimisest eemale ja saades abiturientideks siirduvad nad juhtimisele kas päälepantuna või sisemise ülevuse tunde järele. Kuid noorsooliikumises ei ole tähtis hariduslik tase, vaid isiku algatusvõime, kultuurihimu, esinemisoskus ja tahtejõud. Noorsootööd ei saa teha päälepandud orjatööna, vaid see kasvab spontaanseil sisejõududel. Selles mõttes on tervitav nähe, et ka nooremate klasside õpilased pääseksid juhatustesse, et sääl kogemusi omandades viia isetegevust kõrgeima tasemeni.

Viimase pahena, mis koolinoorsoo isetegevust halvab, on sensatsioonihimuline ajavaim. Tabavalt on seda väljendanud Arno Raag ühes oma epigrammis sõnadega: „tänapäeva utopia — Pariisi moodude moonutat koopia.“ Samuti sopakirjandus. Kuid ka osa ilukirjandust kasvatab noorsooliikumisele vastast vaimu. Näit. R. Rohu müstilise päälkirjaga teos: „See, millest avalikult ei räägita“ sisaldab huvitavaid arvamisi eeltähendatu kohta. Osundan siin katkendi: „Kõik see n. n. noor-

A. Parv, 1-b kl.
Kodu (akvarell).

sooliikumine on moodsa vaimulma valesamm, mis peab kaduma, kuid enne seda kihvitab ta tuhandeid inimesid üldse Noorsugu, et õppida küpse elu jaoks, raiskab oma noort jõudu mingis moodsas isetegevuses, mis juhib ainult valesammule nii kehaliselt kui vaimiliselt.“ Nüüd seisame kui keerdküsimuse labiründis. Kumba peame nüüd tõeks pidama, kas kirja-

nik R. Rohtu või pedagoogika professor Fr. Foersteri, kes ütleb oma teoses „Kool ja iseloom“: „Ei ole suurimat pedagoogilist eksitust, kui õpilasihingute keeld“. Kahtlemata arvan õiguse olevat viimasel, kes ju alati noortel nii lähedal on seisnud.

Kõik need pisilased kasvatavad koolinoorsoos pinnapäälsust. Käiakse ainult selleks koolis, et diplomeid omandada, kuna ühiste aateliste noorusteotsenguile suhtutakse passiivselt, põlastavalt. Mis puutub õpiöö ajaraiskamisse, võib osalt õige olla, kuid noorsoo ridades võitlejad viimaseid vaimlisi kavakuid (invaliide) ka ei moodusta.

Kokkuvõttes võin vaid öelda: tänapäeva koolinoorsooliikumine peab olema rünnak mehhaniseerunud ajavaimule. Meie näeme ka teda puhkeajast uuesti ärkavat ja vastu sammutavat intensiivsemale isetegevusele. Tarvis on alles hoida põlema süüdatud indu, siis saavutame harrastuste helge homse Selleks käesoleva õpiaasta alul kõigile atekaslasile lakamatut tööhimu ja võitlustahet!

Arnold Tonska.

Mõtteid elust.

Kõnelusi noorile.

Elu ei ole mitte selleks, et maitsta temas mõõduvat elu, vaid selleks, et arendada kõike, mis meile juurde lisatud: omandada kõige parem iseloom, mis meil võimalik ja pakkuda inimkonnale kõige suuremat teenet, mida me pakkuda võime.

Ralph Valdo Trine.

Ennekõike tahaksin teha endast inimese, kui see mul ei õnnestu, siis ei õnnestu mul ka midagi muud.

Ameerika president Garfield.

Ainult elu on rikkus. Elu, mis elatud kõigi armastuse, rõõmu ja imetluse jõududega. See on rikkaim maa, milles asub suurim hulk

õilsaid inimesi. See on rikkaim, kes oma elu kohustused täitnud, mõjustades teisigi elu paremuste suunas.

Wer sich an einen Stern bindet, der kehrt nicht um!

L. da Vinci.

Mina, kui endine noor, näen isegi halliks minevate juuste alla meie noortelt ometi tuhat korda ennem ausaid rumalusi, kui arukat tarkust, mis valmis oleks inetusi rahulikult alla neelama.

Jaan Tõnisson.

Nooruslikkuse pääväärtus seisab selles, et enestes nooruslikult tu-

gevasti ning vaimustatult igatsus tuntakse kõige hääd ja ilusa järele.

Fr. Foerster.

Sääl, kus elab mure, sinna ei tule uni millalgi. Aga seal, kus mureta noorus und pea millalgi ei koorma — seal valitseb kuldne uni.

Shakespeare.

Kui me käime südametunnistuse teed mõõda, sammume eneste õnnele, kuna südametunnistus soovib meile aina hääd ja õiget ning tahab, et keelduksime halvast. Ta on südame kõlblusõpetaja, kes juhib meid õigetelle tegudelle, mõttele, õigele usule ja elule.

Smiles.

(Kogunud M. Ratnik.)

Õo hall.

Värve mängleb looduses lugemata varjundeis . . .
Violett, lilla, sinine, puna-roosa, kollane taeva kirju kate see.

Vaikuskanga hoogsalt rebib korraks hääliiseja rääk. Vaikib jälle, kuulab ka kuis pikil sammel vaikus hiilib pimeneva ööga külla.

Raamib kirjut värviküllust eemal tumeroheline mets, piirab poole horisonti, muutub mustaks koguni — kontrast viims'ete kiirte helk.

Hall, igavene hall!
Must murda teda võiks . . .
Suviöö, see armund halli, mure-must eemaldugu tast — veel elab, loob ja loodab palju.

„V—k“.

Uute minuteiga tumenevad erelevad-selged värvid kattuvad, matuvad õrnhalli hämarikuvõrku. Tumedaina, rusutuina hallid hooned tummalt tukuvad.

Meie endine õpetaja hra K. Marfinson.

K. Marfinson.

Peale suvist puhkust õppetööle asudes, ei leidnud meie enam eest tublit töömeest ja armsat õpetajat — hra K. Marfinsoni. Ta oli siirdunud vahepeal teisele koolipõllule. Tundus nagu võimatu, et kaotasime tugeva õppejõu endi keskel.

Alati sõbralik, heatahtlik õpilastele, tahtejõuline, autoriteetne ja kasvatav

isik; — nii iseloomustavad kõnealust ta õpilased.

Meie keskel valitses alati sõbralik vahet: olime kui vennad. Mitte kui käskija või ülem, vaid kui vanem vend õpetas ja näitas meile teed hüvede-radadele.

Eesti keele õpetajana täitis ta oma ülesanded hästi. Ainult oskas ta huvitavaks ja meeldivaks teha.

Keeleliste ja kirjanduslike küsimuste kõrval sai ta mahti puudutada aktuaalseid probleeme teistelt aladelt. Ta juhtis alati meie tähelepanu elu kõlbale küljele ning vaimustusega kõneles ta pieteeditundest vanemate vastu, keda ta nii austas ja ülistas. Kirjandustüübid esitas ta meile eeskujudena, et ometi saavutaksime midagi kõrgeimat. See oligi lahkunu pühim ja aulisem soov ja igatsus näha meid tulevikus seesugustena.

Unustamatuna säilivad mees kevadised jalutuskäigud muuseumi, parki ja kirjanikkude haudadele. Sõbralikult ja vennalikult rääkisime eluküsimuste üle ja vallatesime siis koos kui lapsed. Ja need hetked olid meile nii kasvatavad, et andsid hoogu ja usku õpinguisse.

Ta sündis 6. veebr. 1888. aastal Sangaste põllumehe pojana. Alghariduse sai Sangaste kihelkonnakoolis. Seminaris õppis 1903. — 07. a. Õpetajana töötas 1907. — 14. a. Sangaste algkoolis; 1914. — 18. aastal võttis osa ilmasõjast ja 1919. — 20. a. Eesti Vabadussõjast. 1920. — 23. a. oli Elva kõrgemas algkoolis õpetajaks ja 1923. — 29. aastani Tartu Kommertsgümnaasiumi ja Kaubanduskooli eesti keele õpetajaks.

Oma kutse kõrval töötas ta väga agaralt kirjanduspõllul, tõlkides tähtsaid prantsuse kirjanikkude tooteid eesti keelde, nagu: R. Rollandi „Tolstoi elu“, Chateaubriandi „Atala“, Rosky „Kole-suur koobasmaa“, Maupassant'i „Üks inimelu“ jm.

Millega tänada Teid, meie lugupeetud endine õpetaja, selle vaeva- ja kohustusriika töö eest?

Kaasõpilased! Tundkem huvi ja õpige kirjandust ja emakeelt, et saavutaksime need kõrged eesmärgid, mida soovib meile meie endine õpetaja.

Südamlikum tänu Teile, armas õpetaja, nende ilusate aegade eest!

M. Ratnik.

Ah, sina Edla!

(Jutt jaaniõhtust Toilas).

I

Tõrvavaat tuakse. Neli meest kannavad rappuvat kandamit, ja viies — see laulab purjupäil. Pikka koguneb rahvast, tuleb helerõivalisi ja teisiigi.

Jaaniõhtu.

Pillimehed peavad mängima, võibolla ka polkat ja kaerajaani. Ja juba kiiguvad ühed — hõissa, hõissa!

„Eerik, Eerik, kuule kuis nad kiiguvad! Lähme meiegi.“

Eerik ei taha kiikuda, Eerik vastab Noorale nõnda:

„Küll meiegi kord.“

Tüdruk tonskab kannatamatult kingakandadega.

„Tantsime. Ütle, mida peaksid nad mängima?“

„Ei tea.“

Ütlen sulle, et algavad valsiiga. Siis tantsid sa minuga?“

„Ma siis tantsin.“

Noora paneb oma käe Eeriku käsivarrele, ise ennatlikult huiskama: „Eerik, Eerik, nad süütavad varsti tule. Oli kallavad takkudele. Vaata neid, kes tulevad! Ons see Edla?“

„Jah, on Edla“ ütleb Eerik ükskõikselt. Eerikul tuksatleb aga veri: jah, see on Edla:

Edla, sa kannad valget kleiti, oled hoolikalt oma juukseid silunud. Sa vaatad ringi, näed küll oma öde Noorat, aga vaatad ringi. Eerik koputab sõrmenukkidega: otsib rahva hulgast Augustit, ah, sina Edla.

Mida kõneleb Edla?

Ükskõik, millest ta ka ei kõneleks. Võib ju lobiseda jaanitulest ja jälgida vaadi põlemasüütamist, millest Edla ka ei räägi, — Augustit ta ootab.

„Kaarin seisab säääl, vaata ometi“ ütleb ta, aga jätab ütlemata selle, et August ka säääl Kaariniga. Edla, sinu silmad loivad erksasti, sina põled, kuigi sa ütled nii

Jah, mitmendat puhku juba ootad sina Eerik mingit otsustavat pööret, näpistad sõrmi ja jääd omaette vaikseks, millal ka Edla silmad loidaksid ainult sinule, ei enam Augustile.

Kiigu vabanedes ja Augusti tõustes, tõuseb Edlaji jooksule.

„Eerik, miks jääd sa istuma?“

Noora ei lähe enne, Noora kutsub teda kätppidi. Kui need kolmekesi juba kiigul, Edla säälpool istumas kus Augustki, Eerik ütleb otse kiigu all:

„Ei ma taha kiikuda.“

Kõik käivad pääle, et roni sinagi ja tehku neile tuult alla, kuni väsivad, ja Edla on see, kes väsib esmalt nii:

„Küllalt sind juba palunud.“

Tõusis pingilt ja läks. Ei kutsunudki, et tule sina Eerik ka. Sina Edla niisugune.

Tulekuma langeb siia ja algab pillimeeste lugu. Miks mängitakse ja naeravad need ja teisedki? Tuult lähaks tarvis ja tormi.

Edla lendab — kleidi tõustes ja juuste lehvides, jalad päalesurumas kõrget tuult ja heledaid hõiskeid.

Noora tahab maha Eeriku manu:

„Eerik, sa kuuled küll, et nad tantsivad.“

„Kuulen.“

Ei Noora küll ütle „lähme“ või sedasama kuidagi teisiti, paneb aga käe taas Eeriku käsivarrele:

„Va ss.“

Eerik tõstab turja: kui on nõnda kodune kõikjal ja pillihääledki sulavalt mahedad, kui huiskavad elavhingelised noored ja kaovad tantsukeerdu kui vuhisevale karuselile, siis alistub Eerik:

„Noora, jah, mängitakse valssi.“

Hõljub elukihk su ümber, kõik liigub ja õhkub. Ons see muusika? Ta laulab, ta kiunub, või on see Noora hää, kui kuulatakse ütlevat:

„Sa tallad mu kingadel . . . kui pime oled sa juhtima. . .“

Ja teist puhku:

„Eerik, kas oled juba väsinud?“

Siis vastab Eerik „Jah, olen.“

Poiss istub ja vahib punavasse tulle.

„Mida vahid sa?“ küsib Edla.

Tuli lõkendab kõrgele kui rästiku limpsav keel ja järsku kuulukse kedagi alt valgmal mõladega kolistavat.

„Mida vahid sa?“

Küüntega tugevasti pingilauast kinni haarates, saapakontsaga maad tonksides, silmi ees Edla kumastpunetav kael, nii algab Eerik:

„Edla, näed sa neid, kes kannavad lagunenud vene. Nad süütavad selle leegiks. See on minu vene ja mina luban sellega teha mida tahavad. Kuuled, Edla?“

Kaasõpilased, käed külge!

Humanitaarringi tegevuskava käesoleval õppeaastal.

Võitlused on alanud igal frondil. Üks energilisemalt kui teine asub oma kohusiiste jorude, et võita raskusi, mis ammugi ootavad vallutamist. Need on kohusised kodu, kooli, iseenese ja teiste vastu. Seepärast andugem noored, isetegevale tööle ja elustagem enestes ja teistes kõrgemaid püüdeid!

Lubagem noored kõigi muu kohusiste kõrval meelde tuletada oma kohusisi õpilasitegevuse ala vastu. See on aatetöö, millise võtame eneste õlule surveta ja mille sihiks on näha tulevikku helgemais värves.

Kuna eelmisel aastail isetegevus viletsat ja vaevalist rada käis, siis selle puuduseks oli peamiselt vananenud töökavad ja võitlustaktika, mis tänapäeva noorte iseloomule ei vastanud.

Käesoleval õppeaastal nägi ringi uus juhatus kõike neid puudusi ja katsus neid suuremalt jaolt kõrvaldada. Nii on kujunenud ring, mis suudab vastu tulla õpilaste soovidele, mis suudab elustada noortes uinuvaid jõude! Selleks on tarvis ainult noorte eneste abi, et näidata teistele, et meie koolinoortel pole huvipuudust kõige ilusa ja üleva vastu.

Humanitaarringi töö teostub viies rühmas: a) kirjandus-, b) ajaloo-, c) matemaatika-, loodusteaduse-, d) eetika- ja religioonirühmas igale rühmale on määratud vanem, kes hoolt kannab rühma tegevuse eest. Igal rühmal on ka oma nõuandja ehk hooldaja õpetaja, kelle abil rühmavanem töötab välja rühma tegevuskava.

Kirjandus rühma ülesanne: tutvustada noori suurmeisterite eluloo ning toodetega, ja tänapäeva aktuaalsete kirjanduslike sündmustega; keelelised küsimused, mil-

lena käsitletakse peajaslikult keeleuenduslike ja hõimuküsimusi. Rühm korraldab võitluskirjutisi, Noorte Loomingu õhtuid, referaate, õppekäike jne.

Matemaatika-loodusteaduse rühm. Matemaatikas ei saa rühm lahkuda kinnistest ruumidest, vast välja arvatud kõik tähetorni, matkad j. t. Loodusteaduses tahab rühm toimida rohkem väljas, vabas looduses, kus on materjal kättesaadavam. Siht: anda alus loodusteadliku ilmavaate kujundamisele, kriitilise mõtlemise arendamine, loodusteadus-

Humanitaarringi juhatus ja rühmavanemad.

Istuvad: L. Praakli, M. Ratnik, E. Soonberg. Seisavad: A. Stroom, P. Viira, A. Tonska, A. Sepp. Puudub: T. Ottson.

like, maadeteaduslike ja matemaatiliste teadmiste süvendamine, matemaatika elustamise põhimõtteid j. t.

Rühmal on veel kavatsusel korraldada esimeseabi kursust ja eeloleval koolinäitusel esineda mitmesuguste kogude, diagrammide ja kirjatöödega. Religioonirühma püüdeks on

õpilase ilmavaate mitmekülgne arendamine. Usulised küsimused ei kuulu puhtteaduslikku alasse, seepärast tuleb käsitleda neid igatüpe sisemise äratundmise järele. Vaidluskoosolekuid aktuaalsemate küsimuste üle, nagu: „Mis on usk noortele?“ „Ülsk ja teadus,“ jne. Tähelepanu pööratakse usuilma kandjatele, nagu Lutherile, Franciskosele jne. Huviosalistele korraldatakse hardustunnid, millest osa võtaksid ainult 8–10 õpilast, kuid kes tõsiselt oleksid asja juures.

Eetika sektsiooni tegevusväli koondub isikule, tema eesmärgile, meelsusele, tahtesuunale ja iseloomule. Nende väärtuste esiletõstmise ja arendamine õpilastes on kogu rühma ülesandeks.

Ajaloo rühma valdkonda kuuluvad ühistegelised, poliitilised ja majandusteaduslikud küsimused. Et siin rühmas teoseses tarvis on rohkem teadmisi, ongi selle rühma ümber koondunud peamiselt vanemate klasside õpilased. Huvitavaks alaks rühmas töötab olla poliitilised probleemid, nagu sotsialism, fascism jne.

Mitmed nimetatud rühmadest on õige hoogsasti tööle asunud ja nende väljavaated on kaunis lootustäratavad ja palju-tootavad.

Et ring suudab huvi pakuda kõikidele, siis astugu ka seni eemalseisnud kaasõpilased tööle! Rakendades tegevusse, suureneb teotsemistaha ja huvide valdkond. Meil ei tohi olla pealtvaatajaid, sest koolinoorile on omane rühkimine ja ründamine noorte paleuste poole.

Kaasnoored kõik tööle, et meie kasutult ei veedaks oma väärtuslikku noorusaega, ja et meist kujuneksid tublid ja iseseisvad aatekangelased ja töötajad.

Humanitaarringi juhataja.

Edla naerab, Edla kuuleb küll!

„Mul on palju paate, sest mu isa oli merikapten. Mul pole sest midagi, kui nad põletavad üht neist vanadest.“

Üha naerab Edla, üha hoiab Edla kramplikult pingilauast, sest naljata, vadata, kõdita nüüd kuidas aga kunagi Edla silmad ka loitma. Ja kui Edla silmad loidavad koduselt ja käed tõusevad lõbusalt liikvele, siis viirgab sooja lõunatuult ja Eerik, sina tunned ka jaaniõhtut.

Eeriku käsi hakkab Edla käsivarde: „Mul on häid paate ja kergeid aerusid. Meie lähme ja sõidame!“

Poiss surub Edla käsivart, kõvemini, kõvemini, saatteks sõnad:

„Jaaniõhtu. Meri magab tüüna ja

taltsana. Kas kuuled sa kohinat? Kivastavad kajakad? Pole tormi tulemas, ja on soe ja valge. Säält näeme teisigi tulesid.“

Edla naerab viivu Eerikule, naerab hääletult ja vaatab tulde. Esmalt pöördub ta Noora poole:

„Meie lähme siis?“

Ei Noora kergita päädki.

„Noora, meie läheme siis ja sõidame.“

Eerik ütleb taas: „Meri on nõnda vaikne“ ja tunneb tulekuma paitav-soojana kui leili ja helerõivalisi inimesi aina naljatlemas. . .

Siis, Edla jalg otsustavalt mahakop-satlemas, on vahel Noora, kes hoiab teda käsivarrest.

„Noora, mitte kauaks. Viivuks sõi-

dame merele. Lase lahti ometi!“

Edlake, sina püüad end vabastada! Läbi kokkusurutud hammaste vastab Noora:

„Ei sa lähe kuhugi.“

Ode toob appi käed, ei aita: püüab püstisuruda, ei aita. Edla vihastub. Ja Eerik, tundes ninasõormeid laiuvat, tuleb Edlat vabastama.

„Ei sa lähe kuhugile“ kordab Noora, hääli värisin. Seesama lauge Noora hammustab Eerikut, hambaid põidlasse surudes.

Valu ja veri.

Vabastuse toob Edla nõnda:

„Noora, ei maksaks ometi nõnda ka-destada.“

Mispäele hüüab see:

„Kadestada! Mine, ütlen ma sulle, purjeta või Lavansaarele. Panen majaksed lukku, niikuinii tuled sa hommikul. Mine!“

II

Ikka kumiseb sõna valgmale laskujatele: „mine!“

Valge on ja vaikne merelgi. Kes on too sõitmas purjepaadil ja laulmas jumal-teab mis lustilaulu?

Edla, miks vaikime mõlemad? On imelik, et vaikime.

„Kus on siis su paat?“ küsib tüdruk. Tasa, tasa vastab Eerik-poiss:

„Mispärast kõnelda paadist.“

Edla ütleb taas nõnda:

„On sul ka lai paat, et ta mitte ümber ei läheks.“

Siis kuulduke Eerikut ütlevat:

„Mõtled sa Noorale?“

„Ei sugugi, las uluda, kui inimese säärane.“

On see lahendatud, valgub pähe ühes verega see:

„Või Kaarinile, temale, kes Augustiga.“

„Ei, ära arva seda.“

„Ära puuduta enam, ära alga uuesti, tõuseb pähe, kõik järsku ja vallutatult, üha kaasas veregi tõus.“

Lõppeks kaalutleb ta sedasi:

„Nüüd tunnen ma, et on suvi, on valge öö ja jaaniõhtu ühtlasi. Mul on ju teadmine: see käsi, mis tuksub küll õige nõrgasti, või on see minu käe tuksumine, ajab purju mu mõtted ja sammud.“

„Ah-haa“ naerab tüdruk. „kõnele mistahes, aga pea sammu.“

„Olen purjus, miks peaksin ma sammu pidama. Tunnen siis nii selgesti sinu puusade rütmi. Kas on imelik mu jutt?“

„Jah on imelik. Ütle parem, kust saad sa paadi.“

Kuhu veab ta ometi, põleb veri uudishimukalt.

„Mul on suur nälg aerutamise vastu, tuuletallamise vastu, kuuled Eerik. Ehk valetad mulle: sul pole paati ega midagi.“

Veel kord püüab Eerik:

„Istume ja sosistleme teineteisele kõrvu hellu, mahedaid sõnu, nii et vaevalt kuulemegi.“

Kuid tüdruk kisub säälsamas:

„Aerutada, Eerik-poiss, ainult aerutada.“

Mõrudalt viirgab veri. Nali ja lustilaulud, terve rida ennatlikke huiskeid ja hullamisi, need hoiavad tüdruku erksust. Mida pajatada, mida oskad sa üldse

pajatada sellist, kui seegi natuke, mis sul päevadeviisi väljapigistatud, juba seegi kuivanud ja lahtunud kui pahtunud veri.

Jaaniõhtu, rannaõhtu, — meeled pingutavad, veri pingutab kaasa. ja sähvatlus sööstub keelele:

„Jookseme, Edla-tüdruk, tallame tuult ja otsime oma paati!“

„Jah, jookseme . . .“

Kivirusune rand, saabaste, sekka kingade tippivat klobinat, higi tõusmas punaga, ninasõõrmed värisemas, hei! — kust leiame üht paati.

Hullame joosta, sest nii on sul lõbus. Valgekleidiline Edla, kuule:

„Mu sõudepaat, lai nagu lodi, mis ei kuku ega värise tuuleski, tukub kaugel, kaugel. Sina, kes sa ihkad aerutada. pead varastama aerud, sest lodjal pole kunagi aerusid . . .“

Ja nõnda — rukkirääkude, sekka rohutirtsude sulavaid sosistlusi, ütlemas Edla:

„Sina . . . Eerik . . .“,

mispäale poiss:

„Mina jah Võib-olla pole sulle meelepärane, et mina?“

„Küll, küll meelepärane“ vastab Edla kirglikult.

Viivu aja takka:

„Mida mõtled sa, Edla.“

„Mõtlen . . . mõtlen, kui armas . . .“

„Ikka mina?“

„Jah, sina . . .“

Kuskiit lauldakse, saatets härmooniumi viisivoolavus. Valge öö ja jaaniõhtu valgus öös . . .

III.

Krõks-krõks, see on liiv ja kivi, mis krabiseb. Kas pole see tüdruk, kes kord siin, kord säälgil vilksatub. Kes on see?

„Ma mõtlen aega, kui sa istusid sellel kivipingil ja me veel ei tunnudki teineteist“ ütleb korras Edla.

Jah, see aeg . . .

„See tüdruk, kes näib ringi kolavat, ka see istus säälgil. Sinikleidiline ja tüdruk . . .“

Eerik mõtleb temale ja vist Edla ka, kes sinnapoole juhtima:

„Noora magab vist juba.“

„Miks arvad, et magab. Noora liigub ringi, Noora varitseb. Kellel on sinine kleit, see varitseb meid. Mul on see ükspuha.“

„Ära hirmuta mind nii . . . Kas ikka tõesti Noora?“

„Jah, mul näib nii. Pole see sulle ükskõikne?“

Tüdruk vaatab ringi, kartlik Edla.

„Otsime teda, Eerik.“

Eerik küsib, tagamõte tuikamas:

„On sul kahju Noorast?“

„Otsime teda“

Sul pole kahju ühtki. Värised selle ees, et nägi meid Noora. Noora läheb ja kõneleb Kaarinile, Kaarin Augustile. August!

Sina Edla küll!

Öö on, ja vaigulõhna metsas ja aerulõoke kaugel mereseljandikul

Kiigult kostub lõbutsejate naeru, mispäale Eerik verdtuiskavalt proovib:

„August, kas sa kuuled, et August!“

Edla, sul on kohe käigus veidi rahunust ja indu, — sa usud ka. et ma kuulnud Augustit hõiskamas!

„Tõstke mind kiigule. Ruttu, ruttu . . .“

Ei Eerikule aga sõnagi, nagu kord varemgi. Ütleb küll Kaarin ja teisedki kiigelised:

„Eerik, tuled sa juba?“

Eerik raputab tõrjuvalt päiga, avab ka suu, ent hääli kuivab hädiselt kähi-sema:

„Ei mina . . .“

Nagu kaugelt, kaugelt lainetab see: „Tule ometi . . .“

Edla kiigub ja lõkerdab, tema hääli tungib rebivalt-lõikavalt:

„August, August! Su jalad on nõrgad, eh-eh-hee, kui nõrgad. Tuult, tuult! Vaata mind, ma kannatan kõiksugu kõrgusi, ma jäksan siit, sõuda, hõisata, laulda, ükspuha mida. Laula mulle . . .“

„Mida pean sulle laulma?“ küsib August.

„Laula ükspuha midagi.“

Sina, Edla, mõistan, mida soovisid — jaaniõhtu laulu!

Miks seisad sa siin, keda ootad õieti, mis on sul veel lootat?! Kui sa suudaksid naerda, ta ei kuule su naeru. Su kõditavad naerusõnad peksab tuul laiali, sul on nad väljapigistatud nädalate kestusel. Sul polegi neid, su pää tuikab tuimana ja tühjana.

Ma ei seisa enam siin, mõtleb Eerik-ma hiilin puude vahelt. Oot', kui tõu, sevad hüüded . . .

Idataevas lööb juba õõnsalt heleenema . . . ja tuul, mis puhkab põhjast, tundub hommikune ja jaha.

Eerik pääseb minema. Kaugelt kuuldu üht neist teda nimepidi hüüdvat üha Eerik, Eerik . . . Tüdruku hääli on see

Püsiks veel see uudishimu. mis varemalt: kes see tüdruk mind kutsus nüüd säärane. Ei enam seda.

Ah, sina Edla!

Enn Kõrgerahu.

Hõimlus — episood noorte isetegevusest.

Mõtteid ja muljeid Hõimuõhtu puhul.

„Eks me ole muiste ühest kannust kasund, esialgu ühe ema rinnal asund . . .“

Need lauliku sõnad lasevad oletada, et eestlased ei ole ajatuult keerises üksildasena kulugi maanurka paisatud, vaid neil peab olema ka külalisi. Ent ongi!

Graniitluselisel pinnal — „Tuhandjärve maal“, kus karedas põhjamaises

looduses Imatra võimsalt kohiseb, asuvad me lähemad sugulased — soomlased.

Samuti olgu nimetatud Donau viljarikastel kallastel asuvaid ungarlasi, umbes 10 miljonit elanikku. Pääle selle veel mitmesse ilmakaarde paisatud vooguule, ostjakeid, mordvälasi, samojeede, liivlasi ja väliseestlasi. Kõik need rah-

vad on rahvuskultuuriliselt ärkamas ja moodustavad ühise soome-ugri hõimu.

Et aga luua tulevikus kultuuririkast rahvahõimu, kes alati vennameeles end vajaduse korral toetavad, selleks peavad aktiivselt kaasa töötama noored. Noored — see on osa rahva olevikku ja osa ta tulevikk.

Praeguse koolinoorsooliikumise kiratsemise ajastul ei tohi me hõimuaadet mitte hüljata, vaid peame temas leidma noorsooliikumise üldsihtidest osalise isetegevuse põhimõtte. Sellest lähtudes hõimuaade kohustab meid noori aktiivsele tööle, siis täituvad helgema homspäeva rannad — kõvendame enam „soomesilda“!

Vastassihis töötamine oleks rahvuskultuuriline kuritöö.

* * *

Hõimumõtteid täis pea astun minagi tänavuse „hõimuparaadi“ puhul tänavale. Lõikab näkku vaid võigas tuulehiilide hoog nagu püüaks ta „paitada“ noori põhjapoegi. Öhtu näib täitunud süngest lummutisist, astumas vaid üksik inimene... Kõikjal hallus, ainult sinkjas võlvialune sätendab valgusepisaraid. Kuid peagi haihtub minus pessimistlik tunne ja samm aina kiireneb, sest ajju sähvub ühe luuletaja sõnad: „ei tohi norutada nooruspäevi alul, kui lootuskullan särab elutee“...

Ent olles pessimist tänavuste hõimupäevi alul, kuid nähes kaasvõitlejaidki uttavaid ja mittetuttavaid massiliselt kiitel rütmil kogumas ühte punkti — kooli hõimuhõhtule, tekib minuski enam elujaatavat energiat ja sööstun üha kiiremini „finishi“.

Astudes nüüd „hõimupere“ keskele, tervitab mind esimesena piduruumis here elektrikiir nagu öeldes: „Olgugi et õbbik ei hüüa, kägu ei kuku ja lillemeri ei ehi heinamaid, siiski veel on ilu ja valgust kaunis eesti kodus, mis kohustab noori hoogsalt omi ettevõtteid viima võidukale lõpule“.

Hõimuõhtu... Avab orkester võimsate helide saatel nagu kutsuks nad kõiki hõimurahvaste noori ja vanu üheskoos pidutsema mineviku mure- ja rõõmuhet-

kete mälestuseks. Hellitan ühtlasi lootust, et need helid pole ainukesed tänaval öhtul, vaid neid leidub mujalgi, mis moodustavad ühise sõnatu hünni, mille tummad sõnad kostuvad teispool lahtegi ja isegi Donau kallastele. Lõppenud on orkestrihelid. Järgneb avakõne kaasõpil. M. Ratnikult. Kutsub oma kõnes noori kaasa aitama hõimluse teostamisele. Deklamatsioonena ilustavad öhtut „Väinola lapsed“ ja „Hõimlastele“. Kannaavad ette kaasõpilased E. Soonberg ja A. Tonska Mõlemad laulud, mis öieti hõimurahvastele, eriti soomlastele nagu hünni aseainet peaksid täitma, äratavad kuulajais sooja kaasaelamist. Tekib neiski tunne, et oleme noored, kelle iga soon on täis noorusekiikhu, mis peab looma helgema inimkonna tulevikku.

Veel ettekandeid soolode näol ja vahaeg. Esimene osa öhtust on seljataha jäänud. Meeleolu enamikul ülev, mõnel isegi hardumustunne asja vastu.

*

Algab teine osa öhtust heliseva kella lõikava muusika saatel. Koguneb taas saali hulk särasilmalisi noori. Publik näib suurenenud olevatki. Oodatakse ettekandeid teatud pinevusega. Esmajoones kannab ette laulukoor kaks pala. Esimene laul viib kogu kuulajaskonna pühalikku meeleolu, sest meelduvad „nende piina pigistused ja mure muljutused“... Kuid seevastu teine pala lohutab, kaovad aegajalt rinda tekkinud leinapisaradki, ning aset võtavad hõimunoorte vaprustunded, sest „noor olla on kevadet rinna sees kanda“... Väljendubki tollest lähtekohast järgmine hõimupidukõneleja, kelle kõnet võib tõlgitseda „tervituseks hõimlastele“! Oma lõppsõnas mainib ta: „... olles alul „pessimist“ tänavuste hõimupäevile, usun siiski, et uluvaal tuulehiilidel ja kohisevail merelaineil on ilu, mis kohus-

tab meid noori pidutsema, sest kus põhjalaha kohiseb, sääl ei saa ka põhjalase inimhing vait olla, vaid ta hõiskab kaasa teiste hõimurahvastega uuele elule, päikesele ja valgusele“.

Järgneb veel hra K. Mikhla kõne, millest elava mälestisena püsib meeles üks kurbilusamaid pilte. Innukas hõimutegel. Helanen jutustab, et keegi soomlane leides kaaskodaniku vabadusvõitlejana surmaga heitlemas Eesti pinnal, esitanud küsimuse: „Kas sul valus ei ole surra siin, sest naine ja lapsed teispool lahte? Vastanud viimane: „Suren rõõmuga, sest surra Eesti pinnal on sama kui surra Soome pinnal!“

Kõned, laulud jne. äratavad öhtu lõpposas enam hõimuvaimustust, mille haripunkt väljendub ühislauluna eesti hünnis. Näis, et lauldakse tõstis hõimulaulu, mille helide all isegi lõikavad tuulehiilid taltsuvad. Lõppes seega ametlik osa. Ent oodati veel midagi. Ent mida — ei tea? Nii ühistundlik näis hõimupere olevat.

* * *

Tuletades meelde neid ununematuid muljeid, esitan lõpuks kaasnoolile mõningad kavatsus-ettepanekud — et hõimuaade moodustaks noorte isetegevuses ühe episoodi.

Et levitada hõimuaadet, tuleb nooril õppida hõimurahvaste keeli, kultuuri ja elu, luua sõprussidemeid teiste hõimurahvastega, tuleb õppida tundma oma kodumaa ajalugu, äratada enam idealistlikku meeleolu ja kohusetunnet iseenda, ligimese ja kodumaa vastu. Et seda saavutada, tuleb korraldada koosolekuid, loenguid, kursusi, öhtuid, näitusi jne. hõimuküsimustest.

Siis liginevad hõimurahvad üksteisele, täieneb nende kultuur, milles hõimuaate pätättsus seisabki!

Arnold Tonska.

Tants.

Praeguseaja inimeste huvide suundumine kehakultuuri küsimustele tekitab meis huvi ka tantsu ja tema levimise

vastu. Kuidas tekkis see isemoodi sport, paarides hüplemine ja jooksmine, — kui teda nii nimetada tohib, — nooremass seltskonnas nii paratamatu läbikäimise vahend? Ei saa just ütelda: „nooremass seltskonnas,“ tihti näeme ju tantsijate hulgas päris halle kulupäid, iseäranis kui nad tahavad oma muresid peletada.

Tähendab tants on mure vastandi, rõõmu väljendus, mis läbi teinud mitmed arenemisasmed ürginimeste metsikust ja kohmakast karglemisest usupidudel kuni praeguseaja moodsa tantsuni. Ta on jõudnud metsikust loodusest moodskale tantsupõrandale. Seltskond on tunnustanud teda tarvilikuks, ja mitte üksinda rõõmu väljendusena või lõbutuse abinõuna, vaid ühtlasi ka nii kehakul-

tuuri arendajat ja kasvatuslikku vahendit.

Vaatleme esiteks kasvatuslikku külge. Ta sunnib inimest oma välimusele rohkem rõhku panema, kaotab liigutustest kohmakuse ja kõige rohkem, nõuab inimeselt piinlikku ihupuhtust. Võttes teda spordina, pakub ta meile päälle päevaföödi otstarbekohast, kerget ajaviidet. Ta sulatab meie tundmused muusikalisse rütmis ja sunnib meid unustama päevaseid muresid.

Nagu teame ajab praeguseaja iga spordiharu rekorde taga ja sinna sammutub ka tants. Siit alates peame rääkima tema halbadest külgedest. Teda võetakse juba kui rekorditsemise abinõu. Seda näitavad eriti just viimased aastad, sest nii tihti korraldatakse tantsijatele turniire ja võistlusi kestustantsu päälle, kus esimesele kohale tulija kroonitakse mingisuguse auhinna või tiitliga. See sunnib inimest teinekord üleliiaga pingutama, kellelgi ei ole kahtlust, et ta enese tervisele liiga on teinud. Halba mõju meie tervisele võib veel avaldada

Ferra Mart, l-b kl.

Kostüümi joonised.

ruum, kus tantsitakse, ja isik, kellega tantsitakse. Sest tantsides tolmuses, puhastamata õhuga ruumis, võime meie sisse hingata ja vastu võtta mõne nakkushaiguse pisilasi, sest meie ei tea oma kaastantsijate tervislikku seisukorda mitte, hiljem saame alles sellest aru. Võttes teda, aga kui kehakultuuri arendajat ja kasvatuslikku vahendit, peame tunnista-ma teda praeguses, kõrge haridusliku ta-semega inimkonnas paratamatult tarvi-likuks.

Kui vaadelda tantsu arenemist vii-maste kümnete aastate jooksul, siis näeme tema kindlat rippuvust elu üldi-sest iseloomust ja toonist. Enne maa-

ilmasõda olid meil olemas kindlad reegli-pärased tantsud, nimelt tegi tantsija sammud teatud järjestuses kindla reegli järele. Vastavalt sellele oli ka inimi-konna elul ainuvalitsejate karmuse kin-del toon juures.

Tulid sõjad ja revolutsioonid ja töid ka tantsu revolutsiooni. Tantsudest kadus reeglipärasus, kuid sinna juurde jäi siiski rahutu järsk, suundaotsio ja kiiretempoline iseloom. Kuna nüüd, kus mõõdas rahutud ajad, ja igal on olemas kindel suund, on kadunud ka tantsust see rahutus. Asemele on astunud rahuliik, sulav, painduv ja elastne stiil. Ühes tantsuga on muutunud ka naiste rõivastus.

Endise lühikese asemele on tulnud pikk riieetus, mis loomulikult on kooskõlas ka tantsu sulava elastse stiiliga. Kujutase ette, missugune näeks välja üks naiste-rahvas, kui ta pikas rõivastuses hakkaks tantsima keerulisi, kiireloomulisi ja pead-pööritavaid tantsusamme. Vastupidiselt praegune pikk rõivastus nõuab stiilselt lihtsat ja liigutustelt aeglast tantsu.

Tegelikult ongi nii, et püütakse lihtsuse poole, nii on tantsudest väljajäetud igasugused knifid ja on lubatud koguni oma fantaasiat. Missugused arenemisast-med tants tulevikus läbi teeb, on veel teadmata.

Artur Taska.

Kauba-arvatluse harjutisi.

A. Lihtarvatlus.

Müügihinna arvatlus.

1. Viljandi sai 6 vaati mootornaf-tat br. 1305 kg, tr. 204 kg, kr. 9.— per 100 kilo franko vagun. Kohtla jaam; vaatide eest kr. 30.— Kulud; vedu raudteel kr. 18.31, vedu lattu kr. 4.50 ja muud kulud kr. 1.25.— Määrata 16 kg müügihind, arvestades üldku-lusid 9% ning loodetavat kasu 12%.

2. Tartu sai Järvakandi klaasivab-rikust tahvelklaasi 145 kasti à kr. 50.— franko vagun, skonto 5%, kindlus-tus 1/2% kr. 7500.— Kulud: vedu raudteel kr. 239.40, vedu lattu kr. 32.23 ja muud kulud kr. 2.45. Määrata: a) kasti klaasi ostuhind ja b) klaasi 1 ruut-tolli müügihind, kui igas kas-tis on 200 ruutjalga klaasi, millest maha arvata 2% purunemiseks müü-misel ja kui arvestada üldkulusid 10% ja loodetav kasu 15%.

3. Rakke lubjavabrik müüs franko Viljandi jaama kustutamata lupja 14 tonni à kr. 25.40, vedu raudteel kr. 32.87, rabatt 5% ning vähemad kulud kr. 1.70. Määrata 1 tonni lubja müügihind.

4. Kohtla kiviõlitööstus müüs es-tobituumenit 3 tünni à br. 160 kg, tr. 10 kg, hind kr. 11.50 100 kg bruto Tallinna jaam, vedu raudteel kr. 3.21 ja muud kulud kr. 0.81. Määrata pu-has sissetulek bituumeni kvintali müü-gist.

Sügisele.

Istun aknal, ja vaatlen haihtuvat sügisloodust. Saabunud kollane sü-gise. Tuul rebib puult viimseid krõ-bisevaid lehti, ning jätab raod alasti hilpnema õhku, mis nagu häbi tun-des õõtsuvad hirmunult pimedas sü-gisõös. Läheneb õhtu. Unistan. Tä-navaailgi ainust inimhinge, kõik nagu uppunud raskesse rusuvasse sügis-õhe. Uulitsa nurgal süütab sügisiaat gaasilaternat. Ent tuul mängib ara leegikesega, õõtsutab hirmunult kuni kustumiseni, ent hiivab siis äkitselt eemale, millegi üle nagu ehmedes.

Taevast nii tühi, ei vilgu ainumat

B. Liitarvatlus.

1. Viljandi sai Tallinnast:

50 vankri pussi	8" × 13/4"	109,5 kg
50 "	8 1/2" × 17/8"	121,0 "
30 "	9" × 19/4"	75,5 "

hind 27 s. kilo franko Tallinna jaam, hinnavähend 8%, ning 2 ahjuust 9" õiged, paremad à 7 kg, hind kr. 7.25 ükk fr. Tallinna jaam, hinnaväher.d 20%. Kulud: vedu raudteel kr. 3.97, vedu lattu kr. 1.75, muud kulud 0.65. Määrata vankripusside 1 kg ostuhind ja ahjuukse tüki ostuhind.

2. Tartu sai Pärnust prantsuse ookrit, 3 vaati br. 455 kg, tr. 31 kg hind kr. 21,07 100 kg br./nt. ja 2 vaati br. 298 kg, tr. 22 kg, hind kr. 18.10 100 kg br./nt., hinnavähend 7% taara arvel. Komisjon 3/4%. Vedu raudteel kr. 16.37, vedu lattu kr. 4.25 ja muud kulud kr. 1.60. Määrata kummagi liigi ookri 1 kg ostuhind.

3. Võru sai Tartust 3 vaati vär-nitsat br. 203,0 kg, tr. 31 kg, br. 212,5 kg, tr. 34,5 kg; br. 215,5 kg, tr. 35,5 kg; hind kr. 99.50 kvintal netto ja 2 vaati linaseemne õli: br. 195 kg, tr. 29 kg, br. 205 kg, tr. 31 kg, hind kr. 95.— kvintal netto; kindlustus 5%/kr. 950.—, vekslil plank kr. 2.—; intress 1 1/2 k. eest 8%-ga a. Kulud: vedu raudteel kr. 10.84, vedu lattu kr. 3.— Määrata värnitsa ja linaseemneõli 1 kg ostu-hind.

tähepoega, noodki peitunud pilvisse tegema sügisuinakut, ning pilved rut-tavad hullupööra, nagu võidujooksul. Tuul tuhnib väljal paiskab laiali nuk-raid viljavähte, murrab häbelikkeis raagudes, mängib närtsiva loodusega, Mu nukrad mõtted viibivad kuskil kaugel säälpool hämarat sügisel, sääl kus hiilgavad kristall mäed, ka-tavad sädemaid pilduvat maad, ning veripunane tuli laseb omil leekidel roomata üle kristall mägede harjade, ja siis tõusta, ning heljuda tulipilveina ilmaruumis, ja seda tulipilvede helju tantsu valgustab virmaliste vehkle-mine. Kesk ratsutavad tulipilveil.

Tuul kolistab korsinas. Mõtelend

4. Pärnu sai Tallinnast masinaõli: 4 vaati Red 1049, siktus 6,5: br. 218 kg, tr. 40 kg; br. 212 kg, tr. 34 kg; br. 211 kg, tr. 33 kg; br. 207 kg, tr. 32 kg; hind kr. 32.60 100 kg netto ühes vaa-diga; 3 vaati Red 1064, siktus 5,5: br. 215 kg, tr. 34 kg; br. 208 kg, tr. 36 kg; br. 207 kg, tr. 35 kg; hind kr. 31.80 100 kg netto ühes vaadiga; intress 2 k. eest 7 1/2%-ga, kindlustus 5%/kr. 450.— ja komisjon 1%. Kulud: vedu raudteel kr. 22.02, vedu lattu kr. 3.75 ja muud kulud kr. 1.67. Mää-rata kummagi sordi õli a) vaadi os-tuhind ja b) 16 kg ostuhind

5. Põltsamaa sai Tallinnast Jõgeva kaudu tsingitud raudtraati: BWG 12 31 kera 498 kg, hind kr. 30.— 100 kg; BWG 13 30 kera 497 kg, hind kr. 30.60 100 kg ja põletatud raudtraati BWG 18 14 kera 351 kg, hind kr. 28.70 100 kg, kwitaaž 1/2, komisjon 1 1/2%, vedu raudteel kr. 13.26, vedu jaamast lattu kr. 19.89 ja muud kulud kr. 2.15. Kui kõrge on traadi iga liigi kilo müügi-hind kui arvestada üldkulusid 7%, loodetav puhaskasu 9% ja intressi-kaotuse 2 k. peale krediiti müümi-sel 8%-ga.

6. Tartu sai Tallinna mehaanilise kudumisvabriku 3-kordseid elevaa-tori rihmu: 50 m, 3 1/2" lai, kr. 2.— meeter; 50 m, 4" lai, kr. 2.30 meeter, 50 m, 4 1/2" lai, kr. 2.50 meeter ja 50 m, 5" lai, kr. 2.90 meeter, skonto 12%. Kulud: vedu raudteel kr. 6.78, vedu lattu kr. 1.35, muud kulud kr. 0.60 Määrata rihmade 1 m ostuhind.

rebeneb ja kaob. Ärkan unistusist unistusist. Vahin ehmunult ringi pi-medas ruumis. Hämarad varjud hii-livad üle toapõranda, nagu kaedasid mõõda miuust, põimuvad toolidesse katavad voodid.

Keegi irvitab ahjusimsil, suu täis lõõmavat tuld Unistus kullane, saa-bunud sügise. Tunnan nagu hirmu. Lagedal huikab õökull kõrvulukus-tavalt. Varjud suurenevad, katavad hämarat tuba. Kaminas hõõgavad veel ainult sõed. Neidki katavad udu-sed varjud, koovad neile ümber sü-gise loori

E. L.

Kohapealseid andmeid meie kirjanikkudest.

1. Villem Ridala' kodukohas.

Kuis olid kaunid noorusajad, mäd, kingud, murud, metsakajad!

(V. Ridala).

Mõnus on matkata suvel kodumaa kolkais, koguda murdelisi ja rahvaluulisi aineid, jälgida rahvaelu ja vaadelda loodusilu. Veel mugavam on viibida meie sõnameistrite lapse- ja noorpõlve mängupaigus. Seal on kaunis olekella ja meelde tuletada vastava kirjaniku tooteid, nagu luuletisi, jutte, kirjutiisi jne. Kaob mõistmatusetunne luuletaja loomingust, — kõik on mõistetav, lähedane, selge ja paeluv.

Möödunud suvel avanes mulle meeldiv võimalus pääseda päevaks Villem Ridala' kodukohta — Muhu saarele.

Lühikesel laevasõidul Virtsust Kuivastesse sain juba teateid kirjanik V. Grünthali vanemaist kelleltki kaasreisijalt Muhu talumehelt.

„Grünthali isa peab poodi Viira külas, 14 kilomeetrit Kuivastest. Varem oli tal kauplus Ellamaa külas. Ta on vastutulelik, väga elav vanamees. Ta kuulmine on halvaks jäänud. Ka ema on hästi lahke. Mõned lapsed surid neil väikesena ära“, seletas mulle Muhu mees mootorlaeval.

Saabunud Kuivastesse sõitsin omnibusega Ellamaale. Käisin kaupluses, kus Grünthalid olid varem kaubelnud ja elanud. Kohtasin vanaldest muhulast, kes kord oli Villem Ridalat kojuõidul kütidanud Kuivastest Viira külla.

„Ta ei rääkinud teel midagi. Kui koju jõudis, teretas isa, ei küsinudki, kuidas kodus elatakse, vaid võttis kohe paki lahti ja hakkas raamatuid lugema ja uurima. See oli enne sõda, kui teda küüdigu koju viisin.“

Ellamaalt rändasin jala Viira küla poole. Teel tegin juttu vastutuleva karjapoisiga. Mainis mulle, et talvel olevat õppinud Ellamaa algkooli III klassis. Teadis küll kirjanikke Koidulat ja Kreutzwaldi, kuid Ridala-Grünthali ta veel ei tunnud.

Lõpuks saabusin Viira külla Grünthali poodi. Luuletaja isa Karl Grünthal (76 a. vana) jutustas enda ja poja eluloost järgmist:

„Minu sünnipaik on Saaremaal Põide kihelkonnas. Tulin Muhu saarele 21-aastasena. Esiti pidasin trahterit 12 aastat Kuivastest, 10 aastat olin Ellamaal ja juba 31 aastat olen Viira külas poodi pidanud. Villem sündis Kuivaste trahteris. Ta oli umbes nelja-aastane, kui me asusime Ellamaale elama. Villem käis Ellamaa kihelkonnakoolis, ja siis viisin ta Kuressaarde. Seal tegi gümnaasiumi läbi ja läks Helsingi. Karjas ta ei käinud, sest lehma ma ei pidanud. Ühes teiste külalastega tegi väikese laevu ja ujutas neid. Esialgu ma sundisin teda

õppima, tal ei olnud veel head õppimis-tahtmist. Pärast, kui ta sai juba järje peale, siis ei tahtnud enam raamatute juurest ära minna. Ta istus rohkem raamatute juures kui väljas käis. Ka nüüdki, kui Villem tuleb koju meid vaatama, läheb kohe männikusse, raamatud kaenlas. Ellamaal õppis Villem preestri juures ka vene keelt. Kuressaare kooliõpetajad kiitsid, et ta olevat gümnaasiumis hästi õpinud. Õlut, viina ja suitsu Villem ei pruugi ning joomasõprade ligi

E. Rebane II a kl.

Transparent (reklaam kavand).

ta ei lähe. 1905. a. mässu ajal võeti ta Helsingi sõidul Tallinnas kinni ja ta pidi 3 kuud vangimajas istuma. Juba lapsest saadik, kui ta Kuressaares koolis hakkas käima, tuli ta suvel ikka koju vanemaid vaatama ja ta tuleb nüüdki igal suvevaheajal.“

Neid huvitavaid andmeid täiendas omalt poolt Ridala ema.

„Ellamaal ta mängis Mesipuu lastega liivaaugus. Koolis armastas ta väga kirjatöid kirjutada. Suvel käis ta siin Muhus ja Saaremaal vanavara korjamas. Seitsme aasta eest võttis ta Soomest naise. Praegu on tal kolm last. Tänavu suvel pole ta veel kodus käinud, ootame igatsusega ta tulekut.“

Lahkesti näidati mulle maja ümbrust ja männikut, kus Villemist poeg käib iga suvel jalutamas, ikka raamatud kaenlas. . .

„Jah, kangesti õppis ta raamatute kallal“, rõhutas mulle keegi Viira küla taluperemees. „Visa oli ta õppima. Kaua kulus tal aega õpinguiks, aga Grünthal oli hoolas ja õppis tublisti. — Kui ta koju tuleb, siis ajab ta tuntud inimestega juttu, võrastega ta ei räägi.“ Järgneval päeval olin Ellamaal V. Ridala mänguseltsiliste Mesipuu tütarde jutul.

„Ta oli üksindust armastaja poiss. Tahtis ikka eraldi mängida. Teistega ta ei seltsinud hästi. Ta oli küll vaikne, aga ägeda loomuga.“

Kord lükanud ta vihahoos Mesipuu tütre peadpidi veeauku. Ise olnud küll pärast abivalmis ja õnnetu.

Sageli käis ta teiste poistega kalu püüdnud lootsikuga. Samuti ajasid poisid üheskoos pardipoegi taga. Püüdsid puuridega mitmesuguseid linde ja söötid neid.

Erilist huvi osutas V. Grünthal lapsepõlves mesilastepidamise vastu. Tema algatusel valmistasime kasetohtudest väikesed mesipud, panime mõned meekärjed sisse ja paigutasime sinna kinnipüütud metsmesilased, et nad endile ja meile mett korjaksid. Kõige agaram ja innukam mesilastepidaja oli V. Grünthal. Kuid meie kõikide imestuseks ja kurvastuseks lendasid mesilased välja ja kunagi ei tulnud tagasi meekoormaga.

V. Grünthali ainsaks lapsepõlve sõbraks oli kirikukojamehe poeg Konksi Iivan. Sageli võis neid kahekesi näha ja nad said teineteisega sõbralikult läbi. Jooksid karjamaal ja metsas, olid mere ääres õngitsemas ja käisid teineteise pool kodus. Veel praegugi tuletab Grünthal oma südamesõpra meelde. Kuid kahjuks jäi Konksi Iivan sõjapäevil lahinguväljal kadunuks.

Ükskord olevat Konksi Iivan saanud enda kätte kiriku võtmed. Ta läinud ühes V. Grünthaliga kiriku kõrvalruumesse. Leidnud sealt vanad tolmunud preestrimantlid. Mõlemad pannud need selga, läinud metsa liivaauku, täitnud pannid liivaga ja korraldanud siis „vaimuliku talituse“, järele aimates peestri toiminguid.

Algkoolis õppis Grünthal suure hoollega ja teadis koolis rahuldavalt. Ta ei olnud sugugi väljapaiste õpilane. Kuid gümnaasiumis esines ta juba heade õpilaste hulgas. Siis hakkas ta muutuma rohkem linnapoisiks. Kui ta Ellamaale suveks tuli, ei viibinud ta enam meie hulgas, vaid töötas omaette ja käis igal pool ikka üksinda.“

Üles kirjutatud kuulnud uudised ja teated luuletaja Villem Ridala' lapse- ja noorpõlvest, käisin karjamaal ja metsatukkades, kus ta oli mänginud nooruspäevil. Viibisin ka mere kaldal, kus kirjanik oli kalu püüdnud ja merelinde jälginud. Looduslikult ei olnud küll midagi erilist näha, sest saaremaastik oma kadakate, kivimürakate ja väikeste metsasaludega on vägagi tagasihoidlik. Ent siiski jäi mulle Muhust lahkudes tunne:

„Kui armas oli üksik palu, niit, männik, laas ja kauge salu.“

K. M.

2. Mälestisi Ado Reinvaldist.

Olin alles tookord, mil tutvusin Ado Reinvaldiga, väikene poisijõmpikas. Sellest on möödunud umbes 12 aastat. Elasime Elva alevi lähedal, kuna aga meie põllud ulatusid kuni nn. Kulbilohuni, mis Elvast paari kilomeetri kaugusel, karjamaad aga veelgi kaugemale. Kulbilohk, arvatavasti oma nimegi saanud kulbile sarnanevalt maapinnavormidest, oli siis veel pea üleni metsa all, kuid ka selle keskel leidus paljugi paljaid liivaseländikke, millel kasvas vaid sammal ja kanarbik. Kui vilets ka see karjamaa polnud, teda oli siiski küllalt. Ja just ajal, mil olin karjas vennale seltis, tutvusin aegamööda mehega, kes oma lihtsusele vaatamata suutis paljugi korda saata ja luua, ning kellest räägiti ja räägitakse lakkamatult. See oli Ado Reinvald. Tema maja asus n. ö. Kulbilohu tsentrumis, väikese külavahe tee ääres, mida mööda võib jõuda niihästi maanteele kui ka Verevi külla, mis asub peaaegu samanimelise järve kaldal. Mäletan veel selgesti toda maja ja ümbrust, kus veetis Ado R. oma vanaduspäevad. Kõik oli lihtne, nii ümbrus, elamu, kui ka kirjanik ise. Aga kõigele sellele lihtsusele vaatamata mitte vagune, sest see oli parajaks paigaks mõningatele vähestele, kes elasid teiste kull — varastasid, tihtigi kinni istusid, vabanes aga endiselt edasi toimisid. Ja et kindlustada oma julgeolekut, muretses Reinvald endale nii pussi kui ka revolvi, missugused tal seinal, voodi kohal ripusid, olgugi et tal polnud nii väga vargaid karta, sest varastada polnud suuremat midagi, siiski igaks juhtumiseks ta oli ettevaatlik.

Tihtigi Elvast ehk mujalt tulles, istus ta meie juurde maha ja hakkas juttu ajama vennaga, sest ise olin ju väike, ja mida sa temasugusele suurusele ikkagi seletad. Mida rääkis, see mind palju ei huvitanud ja ei saanud mõttest palju arugi, ainult niipalju tean, et ta vennale tihti mõningaid raamatuid ja ajakirju lugeda tõi, millistest tal puudus polnud.

On mälestuses säilinud üksikud juhud, mil vana Ado R. oli vaadanud palju pudeli põhja — enese täis joonud, ja seda juhtus tihti. Ta oli küll suur kirjanik, aga veel suurem joodik. Tuttavaid oli tal palju, ja kus midagi n. ö. olengu taolist oli, säält pea kunagi ka ei puudunud Reinvald. Kui jooming oli Elvas, siis koduteel esimene peatus oli umbes 1 km kaugusel sama tee kraavis, teine Kulbilohu mäe all ja kolmas, kui hästi juhtus, enne kojujõudmist kuskil kõrvalisemas kohas metsas. Joobnult oli kõigi vastu sõbralik, süleles vastutulijaid, oli see siis tuttav või võõras, ajas igaga juttu ja kui vaim peale tuli, siis koju jõudes lukustas enese üksinda tuppa, tõmbas akna eesriided ette, viskas nii nagu ta oli kõige rõivastega voodisse, milles harilikult olid ainult paljad õled ja takune tekk, tõmbas viimase üle pea ja luuletas. Kui kõik oli läbi mõeldud ja inspiratsioon lahkus, kirjutas ta pä rast laulu paberile, ja elu läks endist rada. Joomised kordusid ja tekkisid uued laulud. Nii elas Ado R. siis, kui oli „parem päev“.

Peale muude juhtumite andis rahvale kõneainet järgmine juht. Ta oli kirglik kalamees. Kord kalal olles väikese Elva ehk Verevi järvest lahusoleval tiigisuurusel järvekesel, mille ääres asus ühe Tartu kaupmehe suvila ühes supelmajaga, tuli Reinvaldile mõte hakata oma pükse pesema. Kohe teostus mõte. Olles kõvasti ametis, pealegi supelmajas, kui ilmus suvilavaht — naisterahvas. Nähes teda säärases olukorras, vihatust see, lausus vaid: „Ah, sina kurat, pesed siin sakste supelmajas oma musti pükse!“ Ning järgmisel hetkel leidis õnnetu kirjanik enese hommikusest külmast veest. Aga nagu ta vahest oli, leppis kõigega, samuti ka seekord. Ronnis veest välja, võttis poolpesemata püksid ja kõndis tilkuvate rõivastega koju nagu poleks midagi juhtunud. Ja katki polnud tõesti midagi, Ado R. oli endine, lõbus, lahke ja sõbralik. Ta nõrgaks küljeks oli viin ja raha, peajasjalikult raha.

Seda tal pea kunagi õieti ei olnud, millest siis ka tuli, et ta tihti laene tegi, mille paratamatult „korstnasse kirjutas“, s. t. lihtsalt tasumata jättis. Palju toorkordseid ümbruskonna elanikke tuleta- vad tänini meelde ta maksmata võlgu.

Suurem hulk, pealegi maarahvas, ei teadnud teda tookord erilisel tähelepanna ja hinnata, sest ta paistis harilikuna teiste seas, kuid ta ise tihtigi „pommis“ pääga rääkis sellest, kuidas tulevikus lapsed peavad tema töid ja teda ennast õppima. Siis paistis ta teistest põkema, sest ta oli kirjanik, kirjanik ka nende silmis, kes muidu nägid vaid harilikku surelikku. Annet oli Ado Reinvaldi, sellest räägivad veel tänapäevgi vanemad inimesed, kes temaga kokku puutusid ja teda lähemalt tundsid. Aga seda tuleb muidugi võtta arvustajate seisukohalt, kellele võib-olla puudus peenem maitse. Nii sattusid kord mõisa moonamehed vastollu valitsejaga. Moonakad kohates juhuslikult mõisalaudas Reinvaldi, jutustasid sellest temale. Peagi oli kaup koos. Korvi õlle eest luuletas ta säälsamas valitseja kohta niisuguse pilkelaulu, mis muutus kõikide lemmiklauluks ja valitsejat hirmsasti vihastas. Kuid leping oli täidetud ning mõlemad pooled olid rahul.

Ado Reinvald ei kokkunud kunagi tagasi. Oli kellelegi laulu tarvis, üks kõik missuguses toonis, sai ta vastava tasu eest selle.

Nii elas see rahvasõber, kellest pea kõigil hääd mälestused, kes temaga lähemalt kokku puutusid, sest ta oli eesti mees ja alati nii enese kui teiste eest väljas, ja tegi sõnadega võibolla rohkem kui paljud tegudega.

Ma ei saanud temaga kaua läbi käia, sest olin veel noor ja peagi kolisime uude kohta, eemale Elvast ja oma sünnikohast. Kuid seda sügavamad on mälestised, mis lõpmata elavad nii minus kui paljudes teistes, mehest, kes oma annetele ja suurusele vaatamata oli vaid siiski lihtne maamees.

H—P.

3. Mait Metsanurga sünnikoht ja noorpõlv.

Sõites Tartust rongiga Tallinna poole on esimene jaam Kärkna. Kärknast umbes kolm kilomeetrit loodepoole asub soo, metsade ja heinamaade keskel Saare talu, kus sündis Eesti tuntuim kirjanik Mait Metsanurk.

Talu ümbrus on kaunis meeleolurikas: ümbritsetud metsa, põldude, soode ja karjamaadega. Talud on üksteisest laiali pillatud kui lastud varesed metsaräbus. Viljapõllud on viljakandvaks muudetud just inimeste higi ja vaeva läbi. Inimeste hoolsus tuleb esile veel hoonete korralikkuses. Elumaja on suurte, ava-

rate ruumidega, kolmekordne puust ehitis.

Peremeheks on siin keegi võõras, mitte Hubelite suguvõsast. Endine peremees oli pillaja ja joomar. Tal oli viis last. Vilets olukord sundis lapsi võõrsile teenima minema, ainult Eduard käis kodutalus karjas.

Olles jõudnud kooli, andus E. Hubel õppimisele. (Ta käis Pupastvere külas Orge koolis). Talvel õppis, suvel käis karjas, nii lõpetas ta küllakooli. Pandi linna õppima, kuid majanduseline olukord takistas edasi õppimist: koht müüdi võlgade katteks ja aitaja puudus Eduar-

dil, nii pidi ta ise enesele leiba teenima. Aga teadmisehimu sundis teda ka selles olukorras õppima. Kirjanduselisi katseid hakkas ta tegema alles mehe eas.

Paljud motiivid oma romaanidesse on võtnud E. Hubel oma isatalust ja Kärkna vallast, kust ta pärit.

Lõpuks peab lisama, et E. Hubel on täielik „self made man“, kes omal jõul ja tahtmisel jõudnud soovitud, ihatud sihile.

L. Teder.

Õpilaste tegevusest kodukaitse alal.

Meie kodumaa on väike ja liiga hõredasti asustatud selleks, et teda kaitsta pääletungivate vaenlaste vastu suurriikide eeskujul oma loomuliku kaitsevägega. Seepärast on meil ära kasutatud igasugused võimalused kodukolde kaitseks ja meie iseseisvuse säilitamiseks.

Nii on koolidesse sisse toodud sõjaline õppus ja loodud õpilastest paljulubav organisatsioon — õppurmalevkond.

Juba siis, kui kõlasid püssipaugud ja vabadushüüded üle Sarmatia legendikkude, kui alles salaja räägiti meie tärkavast vabadusest ja iseseisvusest, tundsid meie õppurid, keskkoolide õpilased, et isamaa kutsub, ta kutsub kohustava selgusega oma poegi, et endast maha raputada võõrast võimu.

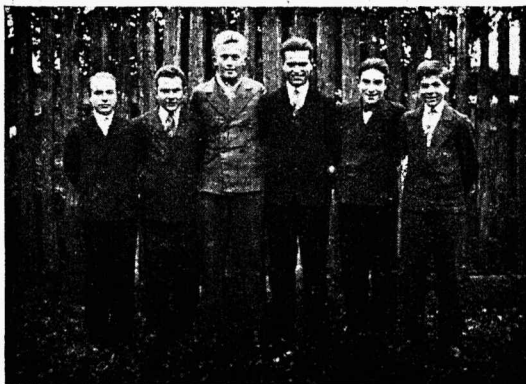
Esimene õpilasist koostuv lööksalk Tartus loodi Kommertsgümnaasiumi ja Kaubanduskooli õpilastest. Paar päeva hiljem järgnes sellele ka samasugune lööksalk Treffneri gümnaasiumi juures. Meie õppurite eneseohverdus ja tung isamaad päästa ei jäänud tagajärjetuks. Paljud võtsid oma rindadega vastu need kuulid, mis püüdsid surmata meie tärkavat iseseisvust. Neist õpilasist oli suurim arv Kommertsgümnaasiumi ja Kaubanduskoolist, nimelt 11. Nende mälestus olgu meile püha ja eeskujuks meile praegustele ja tulevastele õppuritele.

Puhake julgemad kotkad,
lahingus lõppes te lend!
Mälestus jäädav on teile,
venda ei unusta vend!

Sellest ajast on juba möödunud rohkem kui kümme aastat. Eesti on võrsunud tugevaks ja küllalt teovõimsaks riigiks. Kuid teda varitsevad ka vaenlased, kes ootavad ainult soodsat juhust, et puruks lüüa seda, mis on tänini saavutatud. Kujukalt näitas seda 1. detsember 1924. Kuid veel kujukamalt näitas mainitud päev, et ei ole veel kustunud meie vabadussõjagaagne kangelaslikkus. Peame olema valvel igasuguste säärase

löökide vastu, mis meile juhitakse, nagu seekord, seljatagant. Nii pandi liikuma mõte, luua maleva, kes oleks valmis isamaakaitseks ka sääli, kus puudub kaitseväge. See põhjustas ka õppuritest looma organisatsiooni — õppurmalevkonna.

Praegu koostub Tartu õppur-

Meistermeeskond (IV kl.)
Karin, Sogenbiis, Liiv, Ten-
nosaar, Juks, Grasman.

malevkond 4. suuremast kompaniist. I. komp. on moodustatud Treffneri gümnaasiumi õpilastest, II komp. Kommertsgümnaasiumi õpilastest, III komp. Tehnika- ja IV Reaalgümnaasiumi õpilastest.

Malevlaste tegevuspiirkond on õige laialdane. Nii korraldatakse vähemalt kord nädalas riviõppust, mis püüab rõhku panna kompaniide välispidiselt korralikule esineisele. Tihti võetakse ka teoreetilist materjali ja mõned tunnid pühendatakse lauluharjutustele.

Malevlaste armsamaks kohaks on maleva lasketiir, mida kõige intensiivsemalt kasutatakse. Külalastades tiiru, leiad alati eest õppureid, kes on täitmas oma laskeharjutusi. Lasketiiru kõrval asub väike majake, mis on määratud püsside puhastamiseks ja laskeabinõude hoiupaigaks. See on alati täidetud noortest malevlastest, kusuures ülevoolavast huumorist ei ole kunagi puudus. Õppurite intensiivne töö ei ole kunagi tagajärjetuks jäänud. Nii omandasid nad käesoleval sügisel malevkondade vahelistel laskevõistlus-

tel esimese koha, omandades seega suurema osa väljapandud auhindadest. Selleks võiduks aitasid kaasa ka malevkonna energilised juhid, kes palju lasketiirult ei puudunud.

Pühapäeviti korraldab malevkond tihti jalutusekäike ja taktikalisi õppusi. Viimane „lahing“ oli

„kliistripühade“ ajal Tartu külje all, kus vastamisi seisid õppurite ja II malevkond. Säärase õppuse on tervitatavad õpilasmalevlaste poolt, mis toovad nende halli ja üksluisesse koolielu vaheldust ja värskust.

Nii töötab õppurmalevkond tänapäev, olles õppuritele nii kodukaitseks kui ka seltskondlikuks organisatsiooniks.

Suurimaks pandiks tema edule ja eesmärkide saavutamisele on see, et ta teotseb vabatahtliku organisatsioonina. Nii koondab ta endasse õpilased, kel on rinnus töötahe ja isamaa-armastus, kel on soov näha oma isamaad alati vaba ja rippumatuna.

Samad on ka kogu maleva sihid ja püüded.

Kui püsib see üksmeel lõpmata eestlastes, siis suudavad nad säilitada oma saavutused ja nende nimi ei kustu ialgi vabade rahvaste perest.

E. Linnomägi.

„Iloli“ Nr. 1. arvustis.

Noorsoo ajakirjal on oma suur ülesanne täita noorte enesearendamise seisukohalt. Võime vaadelda noorte ajakirja kui katsepõldu, kus tehakse õpilaste poolt esimesi ilukirjanduslikke ja publitsistlikke harjutusi. Paljudele katsetajatele on need harjutused esimesed ning viimased. Kuid kindlasti võime öelda, et nii mõnigi noor, kes just siin oma „esimesi sõnu öelnud,“ kord kirjanikuna või avaliku tegelasena hakkab teotsema.

Vaadeldes eesti noorsoo ajakirjanduse minevikku, peame tähendama, et see pole kuigi pikk. Algas iseseisvuseaastatega meie koolinoorte agar ja ettevõtlik tegevus — siis siirdusid raamatuturule ka esimesed noorte ajakirjad. Käesoleva aasta esimesel poolel täienes nende arv uue ajakirja „Iloliga“, Tartu Kommertsgümnaasiumi Kaubanduskooli õpilaspere väljaandel.

Minu ees laual lebabki esimene „Iloli“ number. Nimi tundub küll ilusakõlalisesena, kuid sisuliselt arusaamatuna. Silmitsen hallikat kaant geomeetrilise kaunistusega. Minu ilutunnet ja maitset see vähemalt ei rahulda. Arvan, et mainitud ilustis kõlbaks ennemini mõnele tehnilisele kui õpilaspere ajakirjale. Keskmise paksusega kaas on värvilt võrdlemisi tagasihoidlik ja sobiv. Kuid sellepääle vaatamata pean tunnustama, nagu esimesest numb-

rist näha, et ajakirja tehniline ja välimuslik külg ületab kõik lootused, olgugi et mõned puudused esile kerkivad. Näib, et sisuliselt tahab ajakiri lugejaskonnale pakkuda omapärasemaid õpilaste töid. Lugeses „Iloli“ pöördub mu tähelepanu iseäranis A. Tonska luuletisele „Unistuste ringis“. Nagu näha on Tonska luulelaad võrdlemisi kindla ja omapärase ilmega. Vaadeldes seda kui õpilase esimest katset pean ütleva, et mainitud luuletis on võrdlemisi hästi õnnestunud. Teine luuletis „Mu ema armas“ on inglise keelest kehvasti tõlgitud ja ei paku midagi omapärast. Novellett „Saareköstri Herta“ vähemalt mulle ei meeldi. Näib, et autor on välisele vormile suuremat rõhku pannud kui sisule. Terve selle jutustise stiil on võrdlemisi raskepärastel liikuv, kohati arusaamatu. Ei saa märkimata jätta, et eespoolmainitud novellett on ainuke ses numbris. Elame aga ajajärgul, mil sisurikkad jutustised palju rohkem lugejaskonna huvi äratavad kui mõned kuivad arvustised või teaduslikud artiklid, missuguseid käesolevas numbris külluses. Parimaks teaduslikku ainet käsitlevaks kirjutiseks on tingimata Tonska „Reklaam“. Iseäranis ladus on siin keel, kuid ka sisus peegeldub täielik omapärasus. Kuivemini on juba kirjutatud Otson'i „Planetoidid“.

Viimane võib ainult kõrgema klassi õpilastele huvi pakkuda. Reisikirjeldistest nimetaksime „Matkalt Alatskivile“, „Hõimuharrastusi ja rännak Soome“ ja „Vallinkoski“. Parim neist on esimene, „Matkalt Alatskivile“. Kuid ka teised reisikirjeldised on küllaltki huvitavad. Peale eespoolmainitud kirjutiste nimetame veel Nõva Rannik'u „Noorte ülesanded“, milles varjunime all esinev autor puudutab nüüdisaja noorsooliikumist, käsitledes ühtlasi selle väärnähteid. Viimasele leheküljele on paigutatud V. Toomi artikkel, „Õpilaste spordist ja kehakultuurist.“ Näeksin häämeelega, et just spordist, ta hüvedest ja pahedest rohkem kirjutataks. Joonealustest kirjutistest võiks nimetada ainult Kõjo-vaarik'u „Informatsiooni“. Varjunime all esinev autor on pilkega arvustanud meie koolimaja.

Seega olen avaldanud pea kõik oma arvustuslikud mõtted „Iloli“ esimese numbri kohta. Lõplikult hinnates mainitud ajakirja numbrit pean ütleva, et see on niisugune väljaanne, mis iga õpilase raamatukogus peaks olema, kes vähegi on huvitatud kirjandusest. Pealegi on ajakirja toimetuse leidnud võimaluse määrata üksiknumbrile haruldaselt odava hinna — 35 s. See rahamäär ei tohiks olla kellelegi ülepääsematuks takistuseks, isegi praegusel rahavaesel ajal. K. L.—g

Nüüdisaja kirjandusest.

Tänapäeva kirjanikud kirjutavad ainult, et teenida raha. Näib ka väga lihtis amet olevat, mõeldakse mõni sündmustik välja, venitatakse ülaruste sõnadega hästi pikaks ja l' auhind on kindel.

Ja siis räägitakse, et rahvas ei oska hinnata kirjandust, ei osta kirjandust. Kus peitub siin süüd, kas lugejaskonnas või kirjanikkudes? Lugejaskonda ei huvita need kõhukad sõnade-kogud. Kuigi mõni on

huvitav, siis on ta hinna poolest kättesaamatu.

Võtame hiljuti kroonitud romaanid, ajaleht teeb nendele reklaami ja kirjutab muuseum, „Hinna poolest kõigiti kättesaadav“, ning selle all kr. 7.50. Tõesti „kättesaadav“! Tahad kirjandusest lugu pidada, pead ostma vähemalt kolm kroonitud romaani. Keskmisel palga-teenijal oleks see juba poole kuu palk — ja kooliõpilasel?

Niisugusel korral peaks küll teos niivõrt huvitav olema, et seda pea ilma söömata lugeda võib.

Näib, nagu oleks kirjandusest mingisugune seisaku ajajärk. Ja seni kaua, kui kirjutatakse, ainult raha pärast ja ainult, et kirjutada, ei jõua kirjandus seisaku ajajärgust välja.

Millal tuleb ajajärk, mil kirjandus muutub nii huvitavaks, et igaüks hoiab kokku iga sendi, et osta kirjandust! ? L. P.

Vastutav peatoimetaja: **Karl Mihkla**. Majandusjuht: **Eduard Moss**. Kunstiline nõuandja: **Eduard Ahas**. Toimetuse sekretär: **Arnold Tonska**. Laekur: **Hilja Laas**. Tegev toimetaja: **V. Mandel**. Talituse juhid: **B. Meos** ja **A. Karin**. Toimetuse liikmed: **L. Lukksepp**, **M. Ratnik**.

Väljaandja: **Tartu Kommertsgümnaasium** ja **Kaubanduskool**.

Õpilastele suur kokkuvõid!

on see, kui kõik kooliraamatud ja koolitarbed ostate täielikult ostukohast. — „Postimehe“ raamatukauplus pole Teid iialgi unustanud, — ärge unustage ka Teie vanema ja täielikuma Eesti raamatukaupluse aadressi.

Sõbraliku tervitusega

Postimehe raamatukauplus

Tartus, Suurturg 16. Telefon 2-50.

**Kirjutusmaterjali ja raamatuid
meilt ostes kaitsete
kõige paremini oma huvisid.**

Eriti soovitame stenograafia- ja plakatkirja vihke,
odavaid kaustikuid j. n. e.

AKADEMILINE KOOPERATIIV
Tartu, Jaani 7. Tel. 63.

Kaasõpilased!

Käesolevaga kuulutab Tartu Kommertsgümnaasiumi ja Kaubanduskooli Humanitaaring välja võistluskirjutised mainitud koolide õpilastele.

1. Võitluskirjutised korraldatakse kahes järgus: noorema ja vanema klasside õpilastele.

- Noorema rühma kuuluvad I ja II klasside õpilased.
- Vanema rühma III, IV ja V klasside õpilased.

2. A. Võistluskirjutiste teemad nooremärühmale:

- Loodus ja inimene.
- Minu koolielu.

B. Vanemale rühmale:

- Noorsugu ja usk.

2. Kirjanduse tähtsus noorte ilmavaate kujundamisel.

3. Tähtjaks on määratud 15. jaanuar 1931. aasta.

4. Hindamisele tulevad ainult need tööd, mis pole varem avalikkuse ette tulnud.

5. Võistlustööd esitatakse märgusõna all, kuna autori nimi, sündimise aeg ja klass lisatakse kinnise ümbrikuga tööle juurde.

6. Auhindamata tööde ümbrikuid ei avata. Kõik tööd jäävad ringi arhiivi. Paremad tööd avaldatakse kooliajakirjas „Ilolis“.

7. Juriisse kuuluvad: M. Ratnik, hra K. Mihkla, A. Tonska ja L. Praakli. Töid võtab vastu M. Ratnik.

8. Auhindamise tagajärjed tehakse teatavaks jaanuarikuu lõpul Noorte Loomingu õhtul.

9. Auhindadena on ette nähtud A. nooremas rühmas:

I	auhind	3 kr.
II	„	2
III	„	A. Daudet „Tartarin Tarasconist“

B. Vanemas rühmas:

I	auhind	5 kr.
II	„	B. Shaw'i „Inimene ja üliinimene“
III	„	A. Dante „Uus elu“.

10. Pääle nende kindlate auhindade ka teisile parimaile tööle määratakse ergutusauhinde kirjanduse näol.

Juhatus.

Kooliõpilastele *suurimas valikus!*

Tütarlastele: kooli eeskirja järele
igasuguses häduses villast kleidi-,
palitu- ja põlleriiet.

Poeglastele: igasuguses häduses
ülikonna- ja palituriiet.

Hinnad võistluseta kogu Eestis!

M. Jänes'e suuräri

**Tartus,
Kaubahoov 10-11-12**

Kõnetraat 5-91.